

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

ВОВК Мирослава Петрівна

**Фольклористика у класичних університетах України:
історико-педагогічний аспект**

*ПРОГРАМА СПЕЦКУРСУ
для магістрантів філологічних факультетів вищих навчальних закладів*

Київ 2013

УДК 378.4:398 (477):(091) (083.97)

ББК 74.58:63.5 (2Ук)

Ф 75

Вовк М.П. Фольклористика у класичних університетах України: історико-педагогічний аспект: програма спецкурсу для магістрантів філологічних факультетів вищих навчальних закладів / Мирослава Петрівна Вовк; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – К.: ІООД НАПН України, 2013. – 72 с.

Рекомендовано до друку ухвалою вченої ради Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (протокол №6 від 28 травня 2012 р.)

Програма спецкурсу «Фольклористика у класичних університетах України: історико-педагогічний аспект» укладена з урахуванням освітньо-кваліфікаційних характеристик, освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів, спеціалістів за спеціальностями 7.02030301 «Українська мова і література», 7.02030306 «Фольклористика» та магістрів – 8.02030301 «Українська мова і література», 8.02030306 «Фольклористика». Зміст і структура програми підпорядковані загальній меті – формування фольклористичної компетентності майбутнього філолога у контексті аналізу тенденцій і специфіки вивчення фольклористики у класичних університетах України протягом ХІХ – на початку ХХІ ст.

Для викладачів класичних і педагогічних університетів, для студентів і магістрантів філологічних факультетів, усіх, хто цікавиться проблемами становлення фольклористики як науково-освітньої галузі.

Рецензенти:

Отич О.М. – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи, завідувач відділу педагогічної естетики та етики Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

Дмитренко М.К. – доктор філологічних наук, професор, завідувач відділу фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Рильського НАН України.

Базиль Л.О. – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант кафедри педагогічної майстерності Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

© Вовк М.П., 2013

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Обсяг годин на вивчення спецкурсу і контрольні заходи.....	13
Тематичний план спецкурсу.....	14
Програма спецкурсу.....	16
Тематика практичних занять.....	37
Критерії оцінювання навчальних досягнень зі спецкурсу.....	56
Питання до заліку.....	59
Рекомендована література до спецкурсу.....	62

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

На початку ХХІ ст. відбуваються суттєві зміни освітньої парадигми у контексті домінуючих її тенденцій – глобалізації, фундаменталізації, гуманізації. У Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту» обґрунтовані провідні напрями трансформації національної освіти у зв'язку з її євроінтеграційною векторністю, водночас наголошується на необхідності збереження та збагачення українських культурно-історичних традицій. У «Національній доктрині розвитку освіти» акцентується на пріоритетному завданні освіти, яка повинна «утверджувати національну ідею, сприяти національній самоідентифікації розвитку культури українського народу, оволодінню цінностями світової культури, загальнолюдськими надбаннями»¹. У цьому контексті особливо актуалізується вивчення історичного, теоретико-практичного досвіду відповідних культурологічних, гуманітарних науково-освітніх галузей, які акумулюють методологічні засади та практичні результати дослідження, вивчення культури етносу, серед яких домінуючі позиції займають фольклористика, етнографія, етнологія тощо.

Стратегічним завданням реформування освіти, зафіксованому у Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття)», є визначення «відродження і розбудова національної системи освіти як найважливішої ланки виховання свідомих громадян Української держави, формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я, забезпечення пріоритетності розвитку людини, відтворення й трансляції культури і духовності в усій різноманітності вітчизняних та світових зразків»².

У контекст означених пріоритетів розвитку системи національної освіти виокремлюється необхідність системної підготовки фахівців, аксіологічно спрямованих на трансляцію культурно-мистецького етнічного досвіду, на глибоку професійну аналітичну діяльність щодо оцінювання фольклорного, етнографічного фонду культури. Зауважимо, що у провідних класичних університетах, у вищих навчальних закладах мистецького спрямування, зокрема музичних академіях, протягом ХІХ – ХХ ст. кристалізувались фундаментальні напрями, школи вивчення фольклорної традиції та окреслились інноваційні підходи дослідження її впливу на різні наукові галузі, різновиди мистецтва. Цей факт засвідчує висновок, підведений у «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» (2011): «Головним підсумком сьогодення є функціонуюча та самодостатня національна освітня система, що здебільшого зберегла кращі здобутки і традиції минулого та

---

¹ Національна доктрина розвитку освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/popup_article?art_id=10249289. – Загол. з екрану. – Мова укр.

² Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine.uapravo.net/data2008/base64/ukr64541/index.htm>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

водночас накопичила потенціал модернізації в контексті європейської інтеграції, світової глобалізації, національної самоідентифікації»³.

Глобалізаційні та євроінтеграційні суспільні впливи на освіту, виявляючи певні позитивні наслідки (вільний доступ до інформації, активна міжкультурна комунікація, підвищення уваги до підготовки конкурентоспроможного фахівця, інтернаціоналізація економіки тощо), мають негативний результат нівелювання національно-духовних світоглядних постулатів. Водночас синтез світових та національних напрямів розвитку аспектів згідно з гуманістичною освітньою спрямованістю зумовлений необхідністю збереження етнічних цінностей й кристалізацією толерантного ставлення до іншонародних традицій, передбачає збагачення інтелектуально-емоційного потенціалу особистості крізь призму цілісного сприйняття власне національного та міжетнічного культурного досвіду, розширення світоглядних меж у результаті засвоєння світової та вітчизняної культури, мистецтва.

У реалізації трансформаційних процесів в освітній сфері актуальною проблемою є необхідність збереження національних цінностей, духовно вагомих здобутків, автохтонних традицій, що становить фундаментальне завдання **фольклористики** – науки, яка вивчає фольклор у багатоаспектному вимірі: закономірності становлення жанрової системи, специфіка функціонування у соціальному середовищі, особливості втілення естетичних категорій, унікальність стилістичних прийомів, зв'язок з різними видами мистецтва, а також яка представлена методами збиральницької діяльності, дослідженнями історії вивчення фольклорної традиції в науковій ретроспективі, розвідками щодо внеску відомих та маловідомих особистостей (науковців і педагогів) у розвиток науки. Об'єктом дослідження фольклористики є фольклор – явище традиційної культури, феномен духовного самовираження етносу, в якому відбилися народна модель світосприйняття, креативні етнічні задатки, етноментальні характеристики, естетичні стереотипи, мовленнєва культура і який завдяки своїй синкретичній природі став основою розвитку різних видів мистецтв, формування фольклористики як науково-освітньої галузі.

Фольклористика як науко-освітня галузь формувалась протягом двох століть (XIX – XX ст.), що пов'язано насамперед із збиральницькою, науковою та педагогічною діяльністю викладачів-фольклористів, етнографів, істориків, мовознавців у класичних університетах (у Київському університеті – М. Максимович, М. Костомаров, О. Котляревський, В. Перетц, А. Лобода, М. Довнар-Запольський та ін.; у Харківському університеті – О. Потебня, І. Срезневський, М. Сумцов, Д. Багалій та ін.; у Львівському університеті – Я. Головацького, О. Огоновського, Ф. Колесси, М. Грушевського, В. Гошовського, Т. Комаринця, І. Денисюка та ін.), а також з методологічно-

---

³ Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (друге видання) / Нац. акад. пед. наук України; [авт.: В.П. Андрущенко, І.Д. Бех та ін.; редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови) та ін.]; за заг. ред. В.Г. Кременя. – К.: Пед. думка, 2011. – 304 с. – С. 8.

практичними дослідженнями етномузикологів у вищих навчальних закладах музичного спрямування (К. Квітка, М. Лисенко, Ф. Колесса, С. Людкевич, Я. Шуст, Б. Луканюк та ін.). На сьогодні саме у провідних класичних університетах сформувались вагомі підвалини фольклористичної підготовки фахівців, яка спрямована на формування аксіологічно орієнтованої, професійно загартованої, творчої особистості, її художньо-естетичного світогляду, стійкого прагнення до науково-дослідницького пошуку. Враховуючи найважливіші функції класичних університетів у суспільстві («розвиток і поширення наукових знань, проведення фундаментальних і прикладних досліджень, універсальна підготовка спеціалістів, яка дозволяє їм успішно брати участь у сферах культури, науки, освіти, в духовному житті суспільства» (О. Глузман⁴)), можна окреслити основні вектори змісту сучасної фольклористичної підготовки: вивчення і осмислення наукових напрямів і шкіл фольклористики (міфологічної, культурно-історичної, психологічної, структурно-семіотичної та ін.), засвоєння жанрово-поетичного арсеналу фольклору, його педагогічних можливостей при використанні у навчально-виховних закладах різного типу, шляхи застосування наукової методології до аналізу фольклорного тексту та «відфольклорного» (поняття В. Погребенника⁵) авторського твору, вияв інтерферентних зв'язків фольклору та різних видів мистецтва, дослідження функцій фольклору в сучасному соціумі тощо. Важливою тенденцією, яка виявляється у змісті фольклористичної підготовки фахівців, є інтеграція фольклористики й інших наук (антропології, музикознавства, психотерапії, філософії, літературознавства тощо). У результаті науковий спектр поповнився новими напрямками: фольклоротерапія, етномузикознавство (етномузикологія), етностилістика, лінгвофольклористика, текстологія тощо.

Однак зауважимо, що у більшості класичних університетів вивчення фольклористики обмежується засвоєнням матеріалу базового курсу «Усна народна творчість» (введений у навчальні плани з 1951 р.) та проведенням фольклорної (фольклористичної) практики на філологічних факультетах. Фольклористичний матеріал вивчається як «вкраплення» у змісті дисциплін етнографічного, етнологічного спрямування на історичних факультетах, народномистецтвознавчих предметів – на мистецьких факультетах (в інститутах мистецтв). Тому актуальною проблемою є залучення фундаментального досвіду вивчення фольклористики у класичних університетах у процес підготовки словесників, істориків, музикантів, що сприятиме розвитку фольклористики як науково-освітньої галузі у світовому та європейському вимірах.

---

⁴ Глузман А.В. Тенденции развития университетского педагогического образования в Украине / А.В. Глузман // Дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04 / Ин-т педаг. и псих. профессионал. образования АПН Украины. – К., 1997. – 479 с.

⁵ Погребенник В. Фольклоризм української поезії (остання третина ХІХ – перші десятиріччя ХХ ст.): [монографія] / В. Погребенник. – К.: НПУ ім. М. Драгоманова. – 2002. – 153 с. – С. 7.

Зважаючи на прагматичні тенденції підготовки конкурентноспроможних фахівців в сучасному соціумі, на початку XXI ст. особливе суспільно-культурне вагоме значення має фундаментальна та інноваційна підготовка фахівців, творчих, науково активних, інтелектуально ерудованих. Основна мета фольклористичної підготовки – сформувати національно та інтернаціонально свідому особистість професійно-компетентного, культурно-ерудованого, аксіологічно спрямованого викладача (вчителя)-філолога, фольклориста – дослідника, науковця, педагога.

Мета спецкурсу – формування фольклористичної компетентності майбутнього філолога у контексті аналізу тенденцій і специфіки вивчення фольклористики у класичних університетах України протягом XIX – на початку XXI ст.

Завдання спецкурсу:

- 1) виявити соціально-історичні, культурні чинники становлення фольклористики як науково-освітньої галузі,
- 2) дослідити основні тенденції становлення системи фольклористичної підготовки в історичній ретроспективі у контексті відповідних соціокультурних умов;
- 3) обґрунтувати періодизацію становлення фольклористики у контексті класичної університетської освіти;
- 4) сформувати мотивацію, уміння і навички майбутніх філологів у дослідженні історії університетської фольклористики;
- 5) з'ясування внеску відомих фольклористів-педагогів у становлення української фольклористики як науково-освітньої галузі;
- 5) визначити педагогічний потенціал фольклористики в культурно-історичному розвитку університетської освіти.

Курс спрямований на формування у студентів-філологів таких **умінь**: аналізувати культурно-історичні, соціальні чинники становлення фольклористики; узагальнювати провідні тенденції вивчення фольклористики в умовах класичної університетської освіти; проводити самостійні науково-пошукові дослідження щодо внеску фольклористів-педагогів у становлення фольклористичної науково-освітньої галузі; об'єктивно характеризувати провідні фактори вивчення фольклористики у класичних університетах України відповідно до основних періодів її розвитку.

Методологічною основою спецкурсу є провідні науково-педагогічні підходи:

1. *Культурологічний підхід* у системі підготовки фахівців гуманітарного, зокрема філологічного, фольклористичного, етнографічного напрямів, визначається передусім найважливішою функцією культури – інформаційною. Історично сформувались відповідні різновиди спілкування – типи організації культури, які забезпечують пряму передачу інформації чи її професійне переосмислення, аналітичне оцінювання: комунікація, трансляція. У освітньому контексті (зокрема, у системі фольклористичної підготовки) фундаментальну основу складає так званий трансляційно-трансмутаційний механізм передачі та аналітичного оцінювання фольклорно-традиційної інформації. Зумовлений цей

процес тим, що основним режимом трансляції є навчання (воно виражається через передачу старшим поколінням молодшому певного досвіду, масиву знань через різні інституалізовані форми: сім'я, школа, навчальний заклад), а провідний режим трансмутації – пояснення, яке передає відкривач, дослідник нових ідей, конструкцій, теорій, що зробив певні унікальні, аналітичні узагальнення). Культурологічний підхід (зокрема в його межах інформаційно-семіотична концепція) до визначення змісту, проблематики, методології дисциплін фольклористичного циклу в умовах у класичних університетів України створює фундаментальні підвалини для фахової підготовки філологів, фольклористів-дослідників, для формування їх світоглядних орієнтирів, національно свідомої та толерантно-інтернаціональної позиції, загальної ерудиції, науково-дослідного інструментарію аналізу фольклорних і «відфольклорних» явищ культури тощо.

2. Компетентнісний підхід. Зважаючи на різновекторність трансформаційних процесів у освітньому середовищі, зокрема в українській вищій освіті, особливої актуальності набуває проблема підготовки конкурентоспроможних фахівців, які здатні гідно представляти певну професійну галузь на міжнародному рівні. Це питання зумовлено необхідністю формування нового типу особистості в умовах вищих навчальних закладів, у яких має зберігатись фундаментальність з її науковими школами, ґрунтовними історико-педагогічними підвалинами та водночас враховуватись тенденції міжкультурної взаємодії, посилення культурологічних засад підготовки майбутніх фахівців, акцент на становлення універсального професіоналізму як найвищого рівня професійної майстерності фахівців. У результаті аналізу провідних компетентностей як результату цілеспрямованого процесу фольклористичної підготовки в умовах класичних, педагогічних вищих навчальних закладів можна сформулювати дефініцію *фольклористичної компетентності* як інтегративної властивості особистості, що визначається стійкою аксіологічною орієнтацією, цілеспрямованою психологічною мотивацією, сформованою естетичною культурою, володінням спектром інформаційного фонду теоретико-фольклористичного, історико-фольклористичного, фольклорно-жанрологічного, культурологічного, етнолінгвістичного, комунікативного спрямування, реалізацією у науково-дослідницькій фольклористичній діяльності з установкою на самовдосконалення протягом життя.

3. Акмеологічний підхід. Зважаючи на необхідність формування нового типу фахівців у зв'язку зі світовими трансформаційними процесами в освіті, варто узагальнити питання щодо акмеологічної структури професіоналізму майбутнього вчителя (викладача)-філолога, фольклориста, діяльність якого безпосередньо спрямовується на формування етичних світоглядних цінностей, читацької культури, естетичного світосприйняття підростаючого покоління. У контексті акмеологічного підходу професіоналізм словесника-фольклориста згідно з означеними теоретико-методологічними положеннями можна визначити як синтез двох аспектів: професіоналізм особистості та професіоналізм діяльності. Ціннісні орієнтації з домінуванням стійкої

світоглядної позиції щодо засвоєння літературної, лінгвістичної, фольклористичної інформації, прагнення передати наступним поколінням морально-естетичні засади, закріплені у літературній та усній народній творчості, вміння покроково аналізувати результати власної діяльності (самооцінювання), психологічні установки до вироблення мотивації до учіння, самовиховання, самоудосконалення, сформованість естетичних критеріїв оцінювання літератури, мови, фольклору, а також сформованість методологічного інструментарію щодо осмислення літературно-мовно-фольклорних явищ культури, становлення, теоретико- та історико-фольклористичної, культурологічної, фольклорно-жанрологічної, комунікативної компетентності в умовах ВНЗ, формування науково-дослідницьких умінь у галузі літературознавчих, лінгвістичних, фольклористичних досліджень – усі ці фактори окреслюють спектр особистісно-діяльнісних характеристик цілісної категорії професіоналізму майбутнього філолога, фольклориста.

4. *Синергетичний підхід.* У педагогічній та дослідницькій діяльності майбутнього філолога синергетичні принципи взаємодії забезпечують формування соціокультурних цінностей, які піддаються трансляційним механізмам передачі культурних традицій. У фольклористичній підготовці майбутніх словесників, фольклористів ця тенденція спостерігається безпосередньо, адже сам фольклор – основний об'єкт вивчення – зосереджує цінності певних історичних епох, родинні, ментальні, естетичні одвічні орієнтири. Засвоюючи їх крізь призму систем різних наукових сфер, у майбутніх фахівців формується стійка аксіологічна спрямованість, що реалізується у подальшій професійній діяльності, сприяє кристалізації світоглядних принципів, дієвому самовдосконаленню. Синергетична методологія в освіті створює умови, з одного боку, для забезпечення цілісного структурування змісту підготовки майбутніх фахівців, з іншого, забезпечує підвалини для особистісно орієнтованого підходу до кожної особистості майбутнього фахівця, що зумовлює можливості виявляти індивідуальні особливості, творчі здібності кожного студента (магістранта). У системі фольклористичних знань, у системі фольклористичної підготовки принцип лінійної передачі наукової, педагогічної інформації відіграє особливу роль (інакше не можна говорити про наукові школи, напрями, системи педагогів-фольклористів). Водночас незаперечним є факт впливу на логічний розвиток фольклористики як науково-освітньої галузі багатьох чинників (соціокультурних, історичних, політичних тощо).

5. *Аксіологічний підхід.* У майбутнього вчителя (викладача)-філолога, фольклориста повинно сформуватись ціннісне ставлення до культурно-мистецьких явищ, до уснопоетичних текстів, творів, створених під впливом фольклорної традиції. Коли процес становлення особистісних цінностей майбутніх фахівців відбувається на усіх етапах особистісного і професійного розвитку (родинне оточення – школа – вищий навчальний заклад), у нього формується унікальне світосприйняття. Якщо майбутній фахівець від прочитання, інтерпретації фольклорного чи «відфольклорного» тексту отримує

емоційний або інтелектуальний стимул, мотивацію до професійного самовдосконалення, це можна вважати умовою розвитку особистісних якостей та професійної майстерності, що свідчить про спрямованість особистості на перетворення власних цінностей у соціальні. Аксіологічна парадигма змісту підготовки майбутніх педагогів-словесників, фольклористів-дослідників ґрунтується на культурних традиціях, серед яких чільне місце займає фольклорна складова, мистецькі засади, етнопедагогічний компонент, власне традиційна ментально-світоглядна специфіка етносу. Усі аксіологічні орієнтири, закладені у культурно-мистецькому арсеналі народу, втілені у змісті курсів та спецкурсів теоретико-, історико-фольклористичного, жанрологічно-фольклорного спрямування. Це зумовлено генетично походженням фольклорних текстів, їх поетикою, стилістикою, а також підходами відомих фольклористів, етнографів, антропологів, мовознавців до вивчення, інтерпретації уснопоетичних творів. Через посередництво фольклору зберігається міфосимволіка, архетипи народу, що піддаються трансляційно-трансмутаційному механізму (вивчення, аналіз, інтерпретація) передачі наступними поколіннями.

б. Андрагогічний підхід. Принципи андрагогічного підходу в освіті засвідчують, що вони підпорядковуються завданню освіти дорослих, яке полягає в тому, щоб «дати їм можливість не лише пристосуватися до соціокультурних змін, допомогти адаптуватися в новій ситуації, а й набувати реальної можливості і здатності впливати на ці зміни, тобто набувати мобільності, гнучкості, адаптивності і конкурентоздатності, які потрібні впродовж усього дорослого життя»⁶. Для фольклористичної підготовки дорослих фахівців це завдання є особливо актуальним, адже, незважаючи на майже двохсотлітню історію становлення української фольклористики як науково-освітньої галузі, на сьогодні постало ряд гострих проблем: у повному обсязі не розвиваються наукові дослідження, бракує кваліфікованих кадрів. У більшості класичних та педагогічних вищих навчальних закладах фольклористика вивчається в межах курсу «Усна народна творчість» (для філологічних спеціальностей), а також фрагментарно у змісті дисциплін етнологічного, етнографічного спрямування (для історичних спеціальностей), музично-мистецьких дисциплін (для музично-мистецьких спеціальностей). У професійних філологів, фольклористів немає можливості повноцінно працювати в межах вищих навчальних закладів. Усі ці зовнішні фактори негативно впливають на внутрішню мотивацію філологів до подальшої самореалізації, професійного саморозвитку у фольклористичній науковій і педагогічній діяльності протягом життя.

Дидактичні засади. Спецкурс укладено на основі таких дидактичних принципів. *Діяльнісний принцип* передбачає застосування дослідницьких умінь і навичок до аналізу досягнень вчених-викладачів класичних університетів у

---

⁶ Огієнко О.І. Андрагогічний підхід у неперервній освіті дорослих: метод. реком. / Олена Іванівна Огієнко. – К. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2007. – 40 с.

розвитку фольклористики як науково-освітньої галузі. *Гуманістичний* принцип детермінує аксіологічну спрямованість майбутніх філологів на необхідність дослідження етичних та естетичних засад фольклористики у вимірах педагогічної дії в умовах класичних університетів. *Принцип науковості* забезпечує об'єктивне оцінювання певних історичних, культурно-соціальних чинників, що детермінували розвиток фольклористичних студій, становлення системи фольклористичної підготовки фахівців у класичних вищих навчальних закладах. *Принцип інтегративності* передбачає застосування інформації різних філологічних дисциплін, наукових галузей, які мають безпосереднє та опосередковане відношення до фольклористики (літературознавство, етнографія, історія педагогіки, історія України, культурологія, література, мова тощо) з метою окреслення традиційних та інноваційних напрямів фольклористичних студій в системі підготовки словесників у класичних університетах. *Принцип професійного спрямування* зумовлює поглиблене вивчення історичних та педагогічних аспектів становлення фольклористики, що в подальшому реалізуватиметься у професійній науково- або педагогічно-фольклористичній діяльності майбутнього фахівця, визначатиме акмеологічну структуру його особистості, сприятиме її постійному самовдосконаленню та професійному саморозвитку. *Аксіологічний принцип* визначає спрямованість особистості на дослідження витоків національної науки та первнів філологічної освіти, зокрема її фольклористичної складової, визначає світоглядну орієнтацію майбутніх фахівців на аналіз історико-педагогічних чинників зародження та розвитку фольклористики як унікальної науково-освітньої галузі.

Методи навчальної діяльності: *аналіз* провідних чинників становлення науково-педагогічних засад фольклористики у класичних університетах України, сучасних тенденцій фольклористичної підготовки словесників; *творчо-пошукові, дослідницькі завдання*, що спрямовані на активізацію пізнавального потенціалу майбутніх фахівців щодо дослідження витоків фольклористики як науково-освітньої галузі, визначення внеску вчених-педагогів у наповнення дисциплін фольклористичного циклу методологічною і практично орієнтованою інформацією, у формування методики збиральницької роботи, втіленої у фольклористичній, краєзнавчій практиці; *лекції* з історії вивчення фольклористики у вищих навчальних закладах різного типу використовуються з метою акцентування на значення ключових подій у розвитку фольклористики як науково-освітньої галузі; *питання для самоконтролю*, що дозволяють закріпити необхідний навчальний матеріал спецкурсу, сприяють свідомому осмисленню рушійних чинників вивчення народної словесності в університетській практиці; *практичні завдання, дискусії*, які сприяють розвитку науково-дослідницьких умінь, активізації інтелектуальних здібностей, аксіологічної спрямованості майбутньої професійної діяльності.

Практичне значення спецкурсу. У процесі осмислення історико-педагогічних аспектів становлення та розвитку фольклористики в умовах класичної університетської освіти протягом XIX – у перше десятиліття XXI ст. формується насамперед аксіологічна спрямованість майбутніх словесників на

дослідження витоків вітчизняної філологічної науки. Матеріал спецкурсу дозволяє розширювати спектр проблемного вивчення фольклористики, насамперед у контексті інтегративного зв'язку з іншими дисциплінами і науковими галузями, сприяє формуванню загальної культурологічної та фольклористичної компетентності майбутнього філолога, визначає подальшу його професійну зорієнтованість, зумовлену необхідністю представлення в учнівському середовищі науково-педагогічних здобутків фольклористичної галузі, а також дослідження історичних наукових та педагогічних аспектів історії фольклористики з метою репрезентації фольклористичної галузі в українському і міжнародному вимірах.

Програма укладена з урахуванням освітньо-кваліфікаційних характеристик, освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів, спеціалістів за спеціальностями 7.02030301 «Українська мова і література», 7.02030306 «Фольклористика» та магістрів – 8.02030301 «Українська мова і література», 8.02030306 «Фольклористика».

Місце спецкурсу в навчальному плані. Спецкурс ґрунтовно пов'язаний з *базовими* дисциплінами («Культурологія», «Філософія», «Українська та зарубіжна культура», «Історія України»); *філологічними* («Історія української літератури», «Вступ до літературознавства», «Стилістика», «Сучасна українська літературна мова»), *фольклористичними* («Усна народна творчість», «Література і фольклор», «Текстологія фольклору»); *психолого-педагогічними* («Загальна психологія», «Педагогіка», «Педагогіка і психологія вищої школи», «Історія педагогіки»); *дисциплінами методичного спрямування* («Методика викладання фольклору в школі», «Методика викладання фольклору і літератури у вищій школі», «Методика викладання літератури в школі»).

Програма курсу розрахована на 58 год. (аудиторних занять – 26 год., з них лекційних – 12 год.; практичних/семінарських – 14 год., самостійна робота – 30 год., залік – 2 год.) й охоплює 3 змістових модуля.

ОБСЯГ ГОДИН НА ВИВЧЕННЯ СПЕЦКУРСУ І КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Навчальні модулі	Кількість годин				Форма контролю
	Усього	Лекції	Практ.	Самост.	
Модуль 1. Фольклористика в системі професійної підготовки філолога	12	4	2	6	ПК, РФ, ТПЗ
Модуль 2. Витоки становлення української фольклористики як науково-освітньої галузі (києво-руський період – XIX ст.)	22	4	6	12	ПК, РФ, ТПЗ
Модуль 3. Розвиток фольклористики у класичних університетах України (XX – початок XXI ст.)	22	4	6	12	ПК, РФ, ТПЗ
Залік	2				2
Усього	58	12	14	30	2

Умовні скорочення: РФ – написання реферату; ПК – поточний контроль; ТПЗ – виконання творчо-пошукових завдань.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СПЕЦКУРСУ

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Практ.	Самост.
Модуль 1. Фольклористика в системі професійної підготовки філолога			
Тема 1.1. Стан і проблеми вивчення фольклористики в сучасному освітньому просторі	2	-	2
Тема 1.2. Фольклористична підготовка філолога в сучасних соціокультурних умовах	2	-	2
Тема 1.3. Досвід вивчення фольклору в університетах зарубіжжя	-	2	2
Усього	4	2	6
Модуль 2. Витоки становлення української фольклористики як науково-освітньої галузі (києво-руський період – ХІХ ст.)			
Тема 2.1. Донауковий та науковий етапи вивчення усної народної творчості як передумова становлення фольклористики у класичних університетах України	2	-	2
Тема 2.2. Фольклор у вимірах освітньої діяльності навчальних закладів: історико-педагогічний екскурс	-	2	2
Тема 2.3. Науково-фольклористична та педагогічна діяльність М. Максимовича у контексті становлення української університетської фольклористики	-	2	2
Тема 2.4. Соціально-політичні та культурні чинники вивчення народної словесності на українських теренах (друга половина ХІХ ст.)	2	-	2
Тема 2.5. Практика вивчення народної словесності у класичних університетах України другої половини ХІХ ст.	-	2	2
Усього	4	6	12
Модуль 3. Розвиток фольклористики у класичних університетах України (ХХ – перше десятиліття ХХІ ст.)			
Тема 3.1. Культурно-історичні умови розвитку української фольклористики як науково-освітньої галузі у 1910 – 1940-і рр.	2	-	2
Тема 3.2. Досвід вивчення усної народної творчості в умовах вищих навчальних закладів України у 1910 – 1940-і рр.	-	2	2

Тема 3.3. Специфіка вивчення усної народної творчості у класичних університетах радянської доби (1950 – 1980-х рр.)	2	-	2
Тема 3.4. Зміст, форми, методи викладання усної народної творчості в освітній практиці 1950 – 1980-х рр.	-	2	2
Тема 3.5. Внесок викладачів-фольклористів у розвиток української фольклористики в університетах радянської доби	2	-	2
Тема 3.6. Розвиток української фольклористики як науково-освітньої галузі у 1990-х рр. – перше десятиліття XXI ст.	-	2	2
Усього	4	6	12
Разом	12	14	30

ПРОГРАМА СПЕЦКУРСУ

МОДУЛЬ 1

Фольклористика в системі професійної підготовки філолога

Тема 1.1. Стан і проблеми вивчення фольклористики в сучасному освітньому просторі (2 години)

Сучасні тлумачення поняття «фольклор». Теоретичне обґрунтування дефініцій фольклору, фольклорної традиції, постфольклору. Українська фольклористика: витoki становлення і розвитку. Тенденції вивчення фольклористики у класичних університетах України. Проблеми вивчення дисциплін фольклористичного циклу у вищих навчальних закладах на українських теренах. Університетські та академічні осередки вивчення фольклористики. Традиції фольклористичних студій у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Львівська фольклористична школа: традиції і новаторство. Провідні традиційні (бібліографія, теорія фольклору, теорія фольклористики, історія фольклору, історія фольклористики) та інноваційні напрями (текстологія, джерелознавство, лінгвофольклористика, етномузикологія, фольклоротерапія) розвитку української фольклористики. Завдання університетських та академічних осередків фольклористики (збирання фольклору, систематизація, архівування фольклорних текстів, перевидання науково-фольклористичних праць, збірників уснопоетичних творів). Педагогічний потенціал сучасної фольклористично-етнографічної періодики. Розвиток фольклористики в регіональному вимірі (Інститут антропології НАН України, Сумський національний педагогічний університет, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Черкаський національний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького та ін.).

Тема 1.2. Фольклористична підготовка філолога в сучасних соціокультурних умовах (2 години)

Проблеми фольклористичної підготовки філологів у класичних і педагогічних університетах України. *Фольклористична підготовка* як цілісна система, що має специфічну структуру, що реалізується через вивчення дисциплін теоретико-, історико-фольклористичного, культурологічного циклів, спектр гуманітарних, лінгвістичних, літературознавчих, психолого-педагогічних предметів, у процесі фольклористичної (фольклорної) практики, а також передбачає набуття комплексу знань, умінь і навичок, які б дозволили здійснювати ґрунтовну науково-дослідницьку та педагогічно-комунікативну фольклористичну діяльність у подальшому житті. *Мета фольклористичної підготовки* майбутніх філологів – формувати позитивні стимули, аксіологічну спрямованість для подальшої фольклористичної (наукової та педагогічної) діяльності, сприяти виробленню методологічної культури до аналізу фольклорних текстів, впливати на формування фольклористичної компетентності особистості на основі оволодіння матеріалом дисциплін

фольклористичного, психолого-педагогічного, літературознавчого, лінгвістичного циклів, практичної складової, а також передбачає вивчення фольклористики у регіональному, слов'янському, світовому контексті на основі інноваційних підходів.

Реалізація фольклористичної підготовки у чотирьох складових: *навчально-пізнавальна* – передбачає засвоєння дисциплін фольклористичного циклу, зміст яких включає знання жанрово-фольклорні історико-фольклористичні, методологічно-фольклористичні, педагогічні, культурологічні; *науково-дослідна* – опанування методологічним інструментарієм аналізу фольклорних текстів та «відфольклорних» творів (словесних, музичних тощо), реалізується у змісті практично орієнтованих фахових дисциплін, а також через підготовку наукових рефератів, повідомлень, доповідей на конференції в межах діяльності науково-проблемних груп, написання статей, у процесі написання дипломної (магістерської) роботи; *виховна* – реалізується через аудиторну роботу та шляхом залучення до діяльності студентських хорових колективів, професійних ансамблів, проведення екскурсій; *практика* – залучення майбутніх філологів, фольклористів до різних видів практик (фольклористичної, педагогічної, етнографічної, лінгвокраєзнавчої та ін.). Фольклористична практика включає збиральницький етап (залучення у фольклорне та наукове середовище), аналіз творів, архівування за відповідними традиційними та інноваційними методиками тощо, що сприяє формуванню навичок дослідницької діяльності.

Проблеми формування фольклористичної компетентності майбутнього філолога – вчителя, викладача української мови і літератури, фольклориста – в сучасних соціокультурних умовах.

Тема 1.3. Досвід вивчення фольклору в університетах зарубіжжя (2 години)

Загальні тенденції вивчення фольклору в університетах зарубіжних країн. Фольклорна традиція у контексті культурологічного, соціокультурного, функціонального дослідження зарубіжних учених та ретрансляція цього наукового досвіду в університетській практиці. Наукові школи з фольклористики в університетських осередках Російської Федерації. Навчальна діяльність Центру типології і семіотики фольклору при Російському державному гуманітарному університеті. Російська фольклористична структурно-типологічна школа (В. Пропп, П. Богатирьов, В. Жирмунський, Є. Мелетинський, К. Чистов, Б. Путилов та ін.). Діяльність кафедри російської усної народної творчості у Московському державному університеті імені М. Ломоносова (С. Алпатов, В. Аникін, Т. Діанова, А. Іванова, А. Кулагіна, М. Кравцов та ін.). Традиції дослідження і вивчення фольклорної традиції в Санкт-Петербурзькому державному університеті (В. Пропп, В. Єрьоміна, І. Колесницька, О. Горелов, М. Осоріна та ін.). Регіональна російська фольклористика: академічні та університетські осередки (Північний (арктичний) федеральний університет ім. М. Ломоносова, Інститут історії, мови та літератури Уфімського наукового центру Російської академії наук та ін.).

Осередки (напрями) вивчення фольклористики в університетах Польщі: «варшавська школа» (Ю. Кржижановський), «опольська школа» (Д. Симонідес), «вроцлавська школа» (Ч. Хернас), «люблінська школа» (Є. Бартмінський). Видання серії «Етнолінгвістика». Журнал «Polska Sztuka Ludowa». Фундаментальна синтетична праця з польської фольклористики – дослідження В. Кравчик-Василевської «Сучасна наука про фольклор» (1986). Інститут етнології та культурної антропології при Варшавському університеті.

«Контекстуальний» напрям в американській фольклористиці у 1970-х рр. (Д. Бен-Амос, А. Дандис, Р. Джорджес, Р. Батман, Л. Дег, Е. Файн та ін.). Професійне вивчення фольклорної традиції у США як провідний напрям діяльності Американського фольклорного товариства (організоване в Массачусетсі в 1888 р.). «Журнал американського фольклору». Диференціація дисциплін культурологічно-фольклористичного циклу в Гарвардському університеті. Практика вивчення фольклору у культурологічному, антропологічному вимірах в університетах Північної Кароліни, Пенсильванії, Університеті Менсона тощо.

Зміст і структура програм з фольклору в Університеті пам'яті (Канада). Наукова спрямованість Фольклорного студентського товариства університету.

Функціонування програм з фольклору у Єврейському університеті (Інститут вивчення іудеїв, Ізраїль). Товариство фольклористів в Лондоні (Англія, 1878 р.): ціннісна основа дослідження фольклорної традиції. Етнологічно-фольклористичні програми підготовки фахівців у Абердинському університеті. Наукова зорієнтованість фольклористичних студій у Кембриджському університеті. Регіональна проблематика діяльності Фольклорного товариства при Оксфордському університеті (з 1948 р.).

Етнологічна та фольклористична спеціалізація в університетах Німеччини (Мюнхенський університет Людвіга Максиміліана, Кельнський університет).

Янагіда Куніо – засновник японської фольклористики та етнології. Структурно-функціональний напрям у фольклористиці та антропології Японії. Японська фольклористика як напрям екологічної антропології. Осередки антропологічних студій в Японії (Токійський університет, Інститут гуманітарних досліджень при Кіотському університеті, Національний музей етнології). Основні напрями діяльності Національного музею етнології в Японії як координатора фольклористично-антропологічних наукових проєктів та осередку підготовки наукових кадрів у галузі вивчення народних традицій.

МОДУЛЬ 2

Витоки становлення української фольклористики як науково-освітньої галузі (києво-руський період – ХІХ ст.)

Тема 2.1. Донауковий та науковий етапи вивчення усної народної творчості як передумова становлення фольклористики у класичних університетах України (2 години)

Донаукова і наукова стадії вивчення усної народної творчості (за С. Росовецьким). Донаукова стадія як фіксація фольклорних записів в різних літературних, історичних, етнографічних пам'ятках, використання фольклорних сюжетів, мотивів, зразків уснопоетичних творів в художніх творах. Початок історії світової фольклористики від перших фіксацій шумерських і аккадських поем про Гільгамеша (ІІ тис. до н.е.). Найдавніший запис (графіто, вишкрябане на стіні Софійського собору в Києві) – зародження української збирацької фольклористики. «Повість минулих літ» як скарбниця легендарно-пісенного фольклору. Народнопоетична основа «Слова о полку Ігоревім», «Галицько-Волинського літопису». Інтерес до фольклорних творів українських письменників-полемістів (І. Вишенський, К. Острозький, Г. Смотрицький, З. Копистенський, С. Зизаній та ін.). Ренесанс української християнської легенди (П. Могила (1638), «Скарбниця потребная..» І. Галятовського (1676), «Руно Орошенное...» Д. Туптала (1683)).

Закордонні студії (запис у книзі арабського письменника першої половини Х ст. Ахмеда Ібн-Фадлана про відбуту ним у 921 – 922 рр. подорож з Багдада через Середню Азію в Середнє Поволжя (зразок поховального голосіння), поховальні, поминальні, жнивварські звичаї і обряди в записі арабського мандрівника першої половини Х ст. Ібн-Даст. Фіксація зразків фольклорних текстів візантійськими авторами Х ст. Костянтином Порфирородним і Левом Дияконо тощо. Старопольські історичні та літературні пам'ятки: трактати і хроніки Я. Длугоша (1415 – 1480), М. Стрийковського (1547 – 1585), Б. Папроцького (1544 – 1614), «Аннали...» С. Сарніцького (1532 – 1593) та ін. Перший запис української «Пісні про Штефана-воеводу» («Дунаю, Дунаю, чому смутен течеш?») у рукописній чеській граматиці Яна Благослава (1550).

Фольклорні сюжети, народнопоетична стилістика «козацьких літописів» (Самовидця, Грабянки, Величка). К. Зіновіїв – автор збірки паремій «Приповісти (або теж присловія) посполитіє, и азбукою ради скорішого (якого слова) поісканя новособравшіися, споряженние і зде положенние, для розних потреб, котрих заживають в речах слушних православниє». Перша друкована праця з української етнографії та фольклористики – «Опис весільних українських простонародних обрядів, у Малій Росії та у Слобідській українській губернії, також і у великоруських слободах, населених малоросіянами, вживаних, складений Григорієм Калиновським» (1777).

Зацікавлення українським фольклором російської громадськості. Пісенник М. Чулкова «Собрание разных песен» (у кількох частинах протягом 1770 – 1776 рр.). Збірники В. Трутовського «Собрание русских простых песен»

(1779), І. Прача «Собрание народных русских песен с их голосами...» (1790); пісенники «Молодчик с молодой на гулянье с песенниками...» (1790), «Новейший, всеобщий и полный песенник...» (1819). «История руссов или Малой России» (кінець XVIII – початок XIX ст.): зв'язок з фольклором.

Первинний науковий етап дослідження усної народної творчості (останні десятиріччя XVIII – початок XIX ст.). Поява творів, які засвідчують науковий інтерес до історії, побуту, культури українського етносу: «Известия (Краткие географические, политические и исторические) о Малой России» (1773) вихованця Київської академії, історика і літератора В. Рубана (1742 – 1795) і того ж автора «Краткая летопись Малой России с 1506 по 1770 гг.» та «Землеописание Малой России...» (1777); «Описание свадебных украинских простонародных обрядов...» Г. Калиновського (1777); «Черниговского наместничества топографическое описание с кратким географическим и историческим описанием Малой России...» О. Шафонського (1786), «Топографическое описание Харьковского наместничества...» Н. Переверзева (1788), «Записки о Малороссии, ее жителей и производствах» (1798) українського історика Я. Маркевича (1776 – 1804) в останні десятиріччя XVIII – на початку XIX ст. Перші записи текстів українських народних пісень піонера слов'янської фольклористики Зоріана Доленги-Ходаковського. Фольклорний матеріал у «Граматиці малоросійського нарiччя» О. Павловського. Перша друкована збірка народних дум «Опыт собрания старинных малороссийских песен» М. Цертелева (1819). Збірник «Малороссийские и червонорусские народные думы и песни» П. Лукашевича (1836).

Тема 2.2. Фольклор у вимірах освітньої діяльності навчальних закладів: історико-педагогічний екскурс (2 години)

Фольклор як засіб педагогічної дії на особистість в історичній ретроспективі. Фольклорні витоки народної педагогіки. Фольклор як рушійний чинник впливу на духовний розвиток особистості, на формування її естетичної культури, морально-етичної світоглядної позиції у етнопедагогічній моделі виховання. Педагогічний потенціал фольклорних текстів. Народна педагогічна система у киево-руський період. «Школи грамоти» у Київській Русі: формування патріотичної свідомості у контексті засвоєння фольклорної спадщини культури. Козацька педагогіка, залучення до фольклорної традиції майбутніх козаків. Зорієнтованість козацької системи навчання і виховання на формування національних цінностей. Роль фольклорного арсеналу культури та ритуалів у козацькій виховній системі. Братські школи: спрямованість на захист рідної культури. Досвід мовної підготовки у братських школах. Виховання у молоді сакрального ставлення до рідної землі, мови, культури у педагогічній системі Київської братської школи. «Дитяче братство» та його спрямованість на виховання патріотизму молодого покоління.

Уснопоетична народна творчість, обрядовість, народотрадиційне мистецтво в освітній практиці Києво-Могилянської академії як чинники формування національної еліти в європейським типом мислення. Фольклористично-педагогічна діяльність викладачів Києво-Могилянської

академії (І. Галятовський, Ф. Прокопович, Г. Сковорода, К. Острозький, Г. Смотрицький, З. Копистенський, С. Зизаній та ін.). Педагогічний потенціал фольклору, традиційної культури у викладацькій, літературній, науковій діяльності І. Галятовського Старокласична давнина у викладах Ф. Прокоповича. Принцип народності у творах Г. Сковороди. Мандрівні студенти – перші фольклористи. Значення вертепів та інтермедій у розвитку фольклористичної галузі.

Університети – центри фольклористичних студій в першій половині XIX ст. Загальні тенденції університетської підготовки фахівців на історико-філологічних факультетах університетів. Зацікавленість викладачів та студентів народною словесністю, усвідомлення необхідності її наукового аналізу. Фольклористично-етнографічна діяльність «Руської трійці» та її відомих представників – Маркіяна Шашкевича (1811 – 1843), Івана Вагилевича (1811 – 1866) та Якова Головацького (1814 – 1888). Найважливіші етапи організації гуртка, його ідейна основа у справі дослідження фольклорно-етнографічної традиції, найважливіші досягнення у контексті становлення фольклористики як науково-освітньої галузі. М. Шашкевич як організатор «Руської трійці». Відродження народної словесності як основне завдання гуртка. Ідейна основа «Русалки Дністрової»: спільність досягнень нової української літератури, фольклористики, мовознавства на західних та східних українських землях. Мета програми збирацької діяльності членів «Руської трійці» – «всебічне пізнання історії, побуту і культури народу та підготовка шляхом народознавчих досліджень тривкого ґрунту для освіти простолюддя і розвитку національної культури» (Р. Кирчів).

Роль гуртка «любителів української народності» у становленні української фольклористики у класичних університетах (10-30-і рр. XIX ст., Харківський університет). Засновник гуртка «любителів української народності», перший професор-славист Харківського університету, професор Петербурзького університету, доктор слов'янської філології – І. Срезневський (1812 – 1880). Діяльність членів гуртка: І. Боровиковського, А. Метлинського, М. Костомарова, К. Сементовського, В. Пассека та ін. Романтична спрямованість творчості представників гуртка. Фольклористично-етнографічний потенціал періодичних видань університету («Український вісник» (перший журнал на Україні, засновник І. Срезневський, 1816 р.), «Український Домоводъ» (з 1817 р.), «Харковские Известия» (з 1820 р.), «Украинский Журналь» (з 1824 р.)). Науково-фольклористична і педагогічна діяльність І. Срезневського. «Відфольклорна» основа літературних творів викладача університету П. Гулака-Артемовського.

Тема 2.3. Науково-фольклористична та педагогічна діяльність М. Максимовича у контексті становлення української університетської фольклористики (2 години)

Михайло Максимович (1804 – 1873) – основоположник вивчення фольклористики у класичних університетах України (з 1834 р. – часу заснування Університету Святого Володимира). Функціонування кафедри

російської словесності історико-філологічного відділення філософського факультету університету. Біографічні чинники зацікавленості М. Максимовича фольклором. Ідея відродження в Києві наукового життя, заснування археографічної комісії, дослідницької діяльності, вивчення старовини. Видання М. Максимовичем збірника «Малорусские песни» (1827). Передмова до збірника – «маніфест української фольклористики» (М. Грушевський). Збірник «Украинские народные песни» (1834): програма збирання пісенних жанрів українського фольклору. Практика М. Максимовича у викладанні курсу історії російської словесності. Вияви педагогічної майстерності вченого-педагога: естетичне сприйняття художнього, фольклорного, слова, емоційне викладання дисциплін, стимулювання молоді до дослідницької діяльності, яскрава риторика. Ідеї Шеллінга і Баадера в основі змісту викладання російської словесності: історія як основна наука у цілій філософській системі, у народних піснях персоніфікована суспільна свідомість («дух» народу). Реалізація фольклористичних наукових ідей у викладацькій діяльності (вступна лекція «О значении и происхождении человеческого слова» (1834) та «История древней русской словесности» (1839, Ч. 1)).

Теоретико-методологічні засади курсу історії словесності за М. Максимовичем. Внесок вченого-педагога у становлення культурно-історичної школи в українській фольклористиці. Переклад М. Максимовичем цінної пам'ятки «Песнь о Полку Игореве» та його розвідка «К объяснению и истории Слова о Полку Игореве»: «відфольклорна» основа. Фольклористична проблематика, аналіз давніх пам'яток, літературних текстів, дослідження мовознавчих питань як об'єкт аналітичних студій М. Максимовича – розвідок і статей «К истории малорусского языка», «О народной исторической поэзии в древней Руси», «Книжная старина южнорусская», «Начатки русской филологии». Спрямування наукової роботи студентів у напрямі дослідження фольклорно-етнографічного арсеналу культури – провідний аспект педагогічної діяльності М. Максимовича.

Вплив науково-педагогічної діяльності вченого на розвиток української фольклористики. Традиції наукової школи М. Максимовича у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Тема 2.4. Соціально-політичні та культурні чинники розвитку фольклористики у Україні (друга половина XIX ст.) (2 години)

Відкриття кафедри руської словесності у Львівському університеті (1848 р.). Передумови створення першої кафедри словесності. Проблематика наукових пошуків, освітня діяльність викладачів кафедри. Значення функціонування львівського кафедрального осередку в оцінках сучасників.

Фольклористично-етнографічна діяльність товариств як чинник становлення змісту філологічних та історичних дисциплін в університетах (Наукове Товариство імені Шевченка (з 1873 р.), Етнографічна комісія (з 1894 р.), Комітет для запису та видання українських народних пісень з мелодіями (1894 – 1895 рр.), Історико-філологічне товариство при Одеському (Новоросійському) університеті (засноване 1889 р.) та ін.). Просвітницька і

збиральницька діяльність Кирило-Мефодіївського товариства. Вплив членів товариства на розвиток теоретичних, практичних засад української етнографії і фольклористики. Роль Комісії для опису губерній Київського навчального округу при Київському університеті (з 1851 р.) у формуванні методологічних принципів збирання фольклору. Результати діяльності Південно-Західного відділу Російського Географічного товариства (з 1872 р.) та його значення для освітньої практики вивчення усної народної творчості. Напрями діяльності Історичного товариства Нестора Літописця при Університеті Святого Володимира. Харківське історико-філологічне товариство (1877 – 1919): фольклорно-етнографічний напрям науково-збирацьких пошуків його членів.

Роль фольклористично-етнографічної періодики у розвитку фольклористичних студій (журнал «Основа» (1861 – 1862), «Записки о Южной Руси» (1856 – 1857), «Киевская старина» (1882 – 1906), «Етнографічний збірник», «Харківський календар» (1884 – 1888), «Збірник ХІФТ» (1890 – 1905) та ін.). Педагогічні ресурси етнографічно-фольклористичних періодичних видань другої половини ХІХ ст.

Теоретичні засади становлення українських фольклористичних шкіл. Внесок викладачів класичних університетів в обґрунтування методологічних засад культурно-історичної, міфологічної та психологічної науково-фольклористичних шкіл.

Тема 2.5. Практика вивчення народної словесності у класичних університетах України другої половини ХІХ ст. (2 години)

Фольклористично-етнографічна діяльність викладачів університетів як новий етап фольклористичних студій в університетській практиці.

Яків Головацький (1814 – 1888) – перший завідувач кафедри руської (української) словесності Львівського університету протягом 1848 – 1867. Ідейна основа, методологічні орієнтири вивчення народної словесності у фольклористичних, етнографічних, лінгвістичних працях Я. Головацького: «Три вступительні преподаванія о русской словесности» (1849), «Грамматика русского языка» (1849), «Народные песни Галицкой и Угорской Руси» (1863 – 1878).

Зміст і структура праці (лекційних матеріалів) Я. Головацького «Три вступительні преподаванія о русской словесности. Сочиненіе Якова Головацкаго, публ. Профессора Руского языка и Словесности Руской при ц.к. Львовском Университете (Во Львове, 1849. – 30 с.)». Новий погляд на вивчення народної словесності в лекціях Я. Головацького.

Науково-викладацька діяльність проф. О. Огоновського (1833 – 1894). Внесок педагога-вченого в освітню практику викладання дисциплін філологічного циклу: складання і видання шкільних підручників («Хрестоматія староруської для вищих класів гімназії з поясненнями, граматиною й словничком» (1881)); лінгвістичні праці «Studien auf dem Gebiete der ruthenischen Sprache» (1880), «О wazniejszych właściwościach języka ruskiego» (1884); розвідок про М. Шашкевича, Т. Шевченка, К. Устияновича, Г. Квітку, О. Кониського. Перша україномовна «Історія літератури руської» (у 4-х

частинах) (1887 – 1894 рр.) О. Огоновського. Диференціація курсів і спецкурсів в авторській розробці О. Огоновського у практиці Львівського університету.

А. Метлинський (1814 – 1870) – професор Харківського та Київського університетів. Передмова до збірника А. Метлинського «Народные южно-русские песни» (1854).

«Слов'янська міфологія» (1846) М. Костомарова (1817 – 1885): лекційні матеріали до викладання історичних дисциплін в Університеті Святого Володимира. Теоретико-методологічні засади концепції М. Костомарова у вимірах становлення міфологічної науково-фольклористичної школи.

Педагогічна та наукова діяльність В. Антоновича (1834 – 1908). «Исторические песни малорусского народа с объяснениями Вл. Антоновича и М. Драгоманова» (1874, Ч. 1; 1875, Ч. 2): аналіз фольклорних текстів крізь призму історичних чинників.

«Із лекцій з теорії словесності: Байка. Прислів'я. Приказка» (1894), «Із записок з теорії словесності» (1905) О. Потебні (1835 – 1891): питання теорії дослідження фольклору. Фольклористична концепція професора Харківського університету О. Потебні як засновника психологічної наукової школи в українській фольклористиці.

М. Сумцов (1854 – 1922) – фольклорист, етнограф, педагог Харківського університету, представник міфологічної школи в українській фольклористиці другої половини ХІХ ст. Наукові розвідки М. Сумцова у вимірах педагогічної дії.

Загальна характеристика змісту, форм і методів вивчення народної словесності у класичних університетах в західному та східному українських регіонах у другій половині ХІХ ст. Зміст дисциплін, які викладались у Львівському, Київському та Харківському університетах: «Слов'янські древності», «Історія російської словесності», «Історія російської літератури до ХVІІІ ст.», «Огляд пам'яток слов'янської мови та зв'язки зі слов'янською діалектологією», «Перегляд історії літератури руської» тощо. Введення фольклорної складової у зміст історичних, літературознавчих, лінгвістичних дисциплін викладачами університетів (Я. Головацький, М. Костомаров, А. Метлинський, П. Владимиров, В. Антонович, О. Котляревський, О. Огоновський, І. Жданов, М. Дашкевич та ін.). Форми науково-дослідницької роботи студентів у напрямі вивчення та дослідження народної словесності.

Програми збирання усної народної творчості другої половини ХІХ ст. Ідеї студентської фольклорно-етнографічної практики М. Костира – викладача Університету Святого Володимира. Організація експедиційної роботи серед студентів університетів. «Програма етнографічна» Російського Географічного Товариства (1850), а також програма його Південно-Західного відділення, складена М. Драгомановим. Рекомендації збирання фольклорно-етнографічних матеріалів викладачів Харківського університету: вивчення історико-географічних та археологічних відомостей (Д. Багалій), програма збирання фольклорних та етнографічних відомостей про сільське населення Харківської губернії (М. Сумцов), програма для описання побуту сільського населення

(П.Єфименко) тощо. Започаткування традицій фольклорної практики у Харківському університеті.

МОДУЛЬ 3

Розвиток фольклористики у класичних університетах України (XX – початок XXI ст.)

Тема 3.1. Культурно-історичні умови розвитку української фольклористики як науково-освітньої галузі у 1910 – 1940-і рр. (2 години)

Роль академічних установ, товариств у становленні фольклористики як науково-освітньої галузі (історичне товариство Нестора Літописця при Київському університеті, Інститут первісного громадянства ВУАН (1920-і рр.), Етнографічна комісія ВУАН (з 1921 р.), при якій діяли Кабінет музичного фольклору (музичної етнографії (1922 р.), Кабінет монографічного дослідження села, Етнографічної комісії НТШ (з 1898 р.), Таємний Український університет у Львові (1922 – 1925 рр.), Історико-філологічне товариство при Одеському університеті (відновило діяльність 1921 р.), Комітет краєзнавства (1925 р.), Етнографічна секція Товариства дослідників Волині (1900 – 1920-і рр.), секція народної творчості при Спілці письменників УРСР (у 1930-х рр.) та ін.). Заснування Інституту українського фольклору (з 1936 р.).

Педагогічний потенціал періодики: «Матеріали до української етнології» (1893 – 1931 рр.), «Записки НТШ» (1893 – 1928 рр.), «Етнографічний збірник» (з 1895 р.), «Вісник ХІФТ» (1911 – 1915), «Записки Харківського університету» (1881 – 1919), «Український вісник», «Український журнал», «Харківський Демокрит», «Етнографічний вісник» (1925 – 1932), журнали «Україна» (1924 – 1930), «Первісне громадянство» (1926 – 1930). Видання журналу «Народна творчість» у 1940-х рр. при Інституті фольклору АН УРСР.

Перший український покажчик з фольклору та етнографії Б. Грінченка («Література українського фольклора. 1777 – 1900. Опыт библиографического указателя» (1901)).

Рух за заснування українознавчих кафедр при університетах у політичному, науковому та освітянському дискурсі. Відомі діячі освіти і науки про значення українознавчих кафедр для розвитку української освіти (М. Грушевський, С. Петлюра, Д. Дорошенко). Виступи студентів у справі створення кафедр української історії, українознавства, української мови. Відкриття українознавчих кафедр при класичних університетах: кафедра української історії (1894). української літератури (1900) – при Львівському університеті; кафедри історії, української літератури – при Київському університеті (1918). Діяльність кафедри етнографії та етнології (1910 – 1912 рр.), кафедри антропології та етнології (рік заснування – 1913 р.), кафедри етнології зі спеціальним оглядом етнографії польської (1924 – 1939 рр.) при Львівському університеті. Ідея Д. Багалія і М. Сумцова про створення кафедри історії з викладанням українською мовою у Харківському університеті. Проект

підготовки філологів зі спеціальності «народна словесність» у Київському університеті.

Перша в Україні кафедра фольклору та етнографії при Львівському університеті (1939). Значення відкриття кафедри в оцінках сучасників.

Роль викладачів-фольклористів, етнографів у становленні фольклористики як науково-освітньої галузі у 1910 – 1940-х рр. Професійна діяльність відомих фольклористів – викладачів класичних університетів – як чинник розвитку університетської фольклористичної освіти (Ф. Колесса, А. Фішер, М. Возняк (Львівський університет), В. Перетц, М. Довнар-Запольський, А. Лобода, П. Попов (Київський університет), Д. Багалій, М. Сумцов, М. Халанський (Харківський університет) та ін.

Тема 3.2. Досвід вивчення усної народної творчості в умовах вищих навчальних закладів України у 1910 – 1940-і рр. (2 години)

Загальний огляд стану філологічної та історичної освіти в університетах на українських теренах. М. Грушевський про необхідність введення в університетські виклади предметного вивчення дисципліни «Український фольклор» (стаття «Справа українських катедр і наші наукові потреби»).

Викладацька та наукова діяльність професора М. Довнар-Запольського (1867 – 1934) у Київському університеті протягом 1901 – 1919 рр. Історико-етнографічна спрямованість науково-дослідницьких пошуків студентів історико-філологічного факультету. Напрями діяльності історико-етнографічного гуртка під керівництвом М. Довнар-Запольського. Наукова школа М. Довнар-Запольського при університеті (Д. Дорошенко, Н. Полонська-Василенко та ін.).

Напрями діяльності філологічного семінару професора Київського університету В. Перетца (1870 – 1935). В. Перетц – засновник філологічного методу в науці. Становлення науково-дослідницької школи професора (В. Адріанова-Перетц, Л. Білецький, М. Гудзій, О. Дорошкевич, М. Зеров, С. Маслов, В. Маслов, О. Назаревський, І. Огієнко, Д. Ревуцький, С. Савченко та ін.). Значення науково-педагогічної майстерності В. Перетца у формуванні педагогічної та філологічної еліти в освітянському просторі.

«Лекции по народной словесности», «Лекции по истории новой русской литературы», «Русский богатырский эпос» – навчально-методичні праці професора Київського університету А. Лободи (1871 – 1931). Видавнича та просвітницька діяльність академіка А. Лободи (видання «Етнографічного вісника» (1920-і рр.)). Ініціатива професора А. Лободи у заснуванні спеціалізації з «народної словесності» у Київському університеті. Викладання у Вищому інституті народної освіти імені М. Драгоманова дисциплін «Російська етнографія» та «Українська етнографія».

Активізація впровадження антропологічно-етнологічних, етнографічних дисциплін у зміст філологічної та історичної освіти у Львівському університеті (Я. Чекановський, А. Фішер, Я. Янів та ін.).

Фольклористично-етнографічна діяльність засновника першої кафедри фольклору та етнографії при Львівському університеті Ф. Колесси (1871 –

1947). Ф. Колесса і його місце в українській фольклористиці. Перший підручник з української фольклористики – «Огляд українсько-руської народної поезії» (1905). Традиції «Колессівської кафедри» в сучасному філологічному освітянському просторі.

Навчально-методичний супровід викладання дисциплін літературознавчого, лінгвістичного, етнографічного циклів у класичних університетах України. Методичне забезпечення процесу вивчення народної словесності (Ф. Колесса «Огляд українсько-руської народної поезії» (1905), його ж «Українська усна словесність» (1938); О. Пипін «История русской этнографии» (1890 – 1892), П. Владимиров «Введение в историю русской словесности» (1896) та ін.).

Розробка професійних запитальників з вивчення фольклорного матеріалу (В. Гнатюк «Українська народня словесність (В справі записів українського етнографічного матеріалу)» (1916), запитальники під керівництвом А. Лободи, етномузикознавча програма К. Квітки). Досвід організації етнографічно-фольклорних студентських експедицій.

Заснування Інституту фольклору АН УРСР (1936). Напрями діяльності Інституту: укладання навчальних програм, підготовка посібників, хрестоматій з фольклору у контексті становлення «радянської фольклористики». Зміни ідеологічної парадигми вивчення фольклору в університетах України. Відхід від ідей посилення українознавчої складової підготовки на історичних і філологічних факультетах. «Проросійська» спрямованість структурування мовно-літературних дисциплін, зокрема, змісту предметів літературознавчо-фольклористичного циклу. Специфіка змісту і форм вивчення дисциплін «Російський фольклор», «Фольклор російський і український».

Тема 3.3. Специфіка вивчення усної народної творчості у класичних університетах радянської доби (1950 – 1980-х рр.) (2 години)

Соціально-політичні та культурні чинники розвитку фольклористики як науково-освітньої галузі. «Радянська» фольклористика: ідеологічні засади та практичний вимір. Поняття «радянська усна народна творчість». Політична заангажованість діяльності Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. Позитивні фактори вивчення фольклорної традиції в умовах вищих навчальних закладів (відкриття науково-дослідної лабораторії музичної етнології при Львівській державній консерваторії (1961 р.), відкриття аспірантури з фольклористики в Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН України (початок 1950-х рр.). Відновлення діяльності львівського фольклористичного осередку як філіалу Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії на чолі з акад. Ф. Колессою (у 1940 р. він був влитий на правах відділу фольклору до Львівського етнографічного музею АН УРСР, а у 1951 р. переданий до Інституту суспільних наук Львівського філіалу АН УРСР). Створення відділу фольклористики (1962) – об'єднання відділу словесного фольклору (разом з групою славістів) та відділу музики. Перші ознаки відновлення антропологічних досліджень – поява

групи антропологів при АН УРСР у 1974 р. (Є. Данилова, В. Дяченко, Г. Зіневич та ін.).

Навчально-методична діяльність науковців Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН України (розробка колективних програм та посібників з курсу «Українська народна поетична творчість»). Видання друком колективної праці (у 2-х томах) науковців Інституту «Українська народна поетична творчість» (1955, 1958) та підручника «Українська народна поетична творчість» (1965) за редакцією М. Рильського. Заснування багатотомної серії фольклорних творів «Українська народна поетична творчість» наприкінці 1950-х рр.

Відновлення при Інституті періодичного журналу фольклористично-етнографічного спрямування «Народна творчість та етнографія» 1957 р. (його заснування датоване 1925 р. – тоді він номінувався «Етнографічний вісник», який видавався за редагуванням А. Лободи та В. Петрова)

Перша навчальна програма з курсу «Українська усна народна творчість» (1950 р.) для філологічних факультетів університетів та педагогічних інститутів під керівництвом професора П. Попова. Введення до змісту професійної підготовки майбутніх філологів єдиного курсу фольклористичного циклу «Усна народна поетична творчість» (1951).

Навчально-літературознавчий та фольклористичний напрям діяльності кафедри історії української літератури та кафедри новітньої української літератури Київського університету (В. Бойко, М. Грицай, М. Грицюта, Л. Дунаєвська, З. Кирилюк та ін.).

Науково-педагогічна діяльність фольклористів-педагогів у контексті розвитку словесної і музичної фольклористики у вищих навчальних закладах (В. Гошовський, Т. Комаринець (Львів), В. Маслов, М. Грицай, Л. Дунаєвська, В. Бойко (Київ) та ін.). Зміст і форми вивчення фольклористично-етнографічних дисциплін у класичних університетах і педагогічних інститутах.

Тема 3.4. Зміст, форми, методи вивчення усної народної творчості в освітній практиці 1950 – 1980-х рр. (2 години)

Соціально-політичний та культурно-мистецький контекст «радянської» фольклористики. Зміст і структура першої програми з української усної народної творчості 1950 р. (автори: професор П. Попов, кандидати філологічних наук Г. Сухобрус, Г. Сидоренко). Структура курсу згідно з програмою: основні відомості про збирання і вивчення української усної народної творчості, дожовтнева усна народна творчість, радянська народнопоетична творчість. Розподіл навчальних годин: усього – 56 год., з них лекції – 36 год., практичні заняття – 20 год., форма контролю – залік.

Проблематика практичних занять: 1. Відображення класової боротьби в дожовтневій українській народній творчості; 2. Патріотизм дум та історичних пісень; 3. Образи вождів трудящих Леніна і Сталіна в українській радянській народнопоетичній творчості; 4. Сталінська Конституція в українській радянській народнопоетичній творчості; 5. Тема соціалістичної праці в українській народнопоетичній творчості; 6. Народнопоетична творчість періоду

Великої Вітчизняної війни; 7. Погляди на усну народну творчість російських революціонерів-демократів; 8. Погляди на усну народну творчість Т. Шевченка; 9. Горький – основоположник радянської науки про народну творчість. Впровадження курсу «Усна народна творчість» у зміст філологічної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури з 1951 р.

Ідеологічна детермінованість укладання програм з усної народної творчості: «Програма з української народнопоетичної творчості (для факультетів мови і літератури педагогічних інститутів) / Склали: Г. Сухобрус та ін.» (1955); «Програма української народнопоетичної творчості для філологічних факультетів університетів / Склали: Г. Сухобрус та ін.» (1956); «Програма курсу «Українська народнопоетична творчість» (для студентів університетів УРСР / Відп. ред. П. Попов» (1962), «Програма з курсу народнопоетичної творчості (для філологічних факультетів університетів / Склали: М. Грицай та ін.» (1965) тощо.

Виховна складова у процесі вивчення фольклору у класичних університетах України. Фольклор як форма пропаганди народного мистецтва у студентському середовищі. Залучення студентської молоді до художньої самодіяльності.

Організація фольклорної та діалектологічної практик в університетах і педагогічних інститутах з кінця 1950-х рр. згідно з навчальними планами філологічних факультетів (в другому семестрі протягом двох тижнів). Професійне середовище укладання програм збирання фольклору – Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР (М. Родіна «Пам'ятка збирача фольклору» (1946), Ф. Лавров «Посібник записувача народної поетичної творчості» (1957); Його ж. «Посібник по збиранню народнопоетичної творчості» (1951); Г. Танцюра «Записки збирача фольклору» (1958) та ін.

Диференціація навчально-методичного забезпечення до курсу «Українська усна народнопоетична творчість». Дослідження художньої специфіки, поезики фольклору, закономірностей його розвитку (П. Попов «Деякі питання теорії народнопоетичної творчості» (1955), більшість праць М. Рильського, К. Квітки, П. Павлія, Ф. Лаврова, Г. Хоткевича, Я. Шуста та ін.). Узагальнюючі дослідження з історії української фольклористики, з проблем жанрології та поезики фольклору (двотомник Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР «Українська народна поетична творчість» (за ред. М. Рильського, 1955, 1958) та подібних (М. Плісецький «Український фольклор» («Нарис історії української літератури» (1945)) та ін.

Серійне видання «Українська народна поетична творчість» (з кінця 1950-х рр.): «Українські народні ліричні пісні» (1958, М. Гордійчук, А. Кінько), «Історичні пісні» (1961, І. Березовський), «Дитячий фольклор» (1962, В. Бойко), «Українські народні пісні. Календарно-обрядова лірика» (1963, О. Дей) тощо. Серія «Українські народні пісні в записах письменників» (з кінця 1960-х рр.): «Народні пісні Буковини в записах Юрія Федьковича» (1968), «Українські народні пісні в записах Михайла Стельмаха» (1969), «Народні пісні в записах Павла Тичини», «Народні пісні в записах Лесі Українки та з її співу», «Народні

пісні в записах Володимира Гнатюка» (1971), «Народні пісні в записах Степана Руданського» (1972), «Народні пісні в записах Марка Вовчка» (1979), «Народні пісні в записах Івана Франка» (1981), «Українські народні пісні в записах Олександра Потебні» (1988) та ін. Праці з проблеми фольклоризму літератури: І. Дей «Іван Франко і народна творчість» (1955); М. Рильський «Література і народна творчість» (збірник статей, 1956); М. Грицюта «М. Коцюбинський і народна творчість» (1958); Т. Комаринець «Т. Шевченко і народна творчість» (1963) та ін. Розвідки з проблеми впливу українського фольклору на слов'янську культуру, літературу: Г. Нудьга «Українська пісня серед народів світу» (1960); М. Рильський, Г. Сухобрус, В. Юзвенко, В. Захаржевська «Українські думи і героїчний епос слов'янських народів» (1963); О. Дей, О. Зілинський, Р. Кирчів, Н. Шумада «Український фольклор в слов'янських літературах» (1963), В. Юзвенко «Українська народна поетична творчість у польській фольклористиці ХІХ ст.» (1961); Н. Шумада «Українсько-болгарські фольклористичні зв'язки» (1963); М. Гайдай «Чехословацько-українські взаємини в сучасній фольклористиці» (1963) та ін.

Навчальна література до курсу усної народнопоетичної творчості: «Хрестоматія з української народної творчості» (упоряд. Ф. Поліщук, 1959); І. Булашенко «Українська народна поетична творчість. Дожовтневий період: Учбово-метод. посіб. для студентів-заочників І курсу укр. відділу філологічних фак.-тів університетів» (1961); Ф. Поліщук «Вивчення усної народної творчості: Посіб. для вчителя» (1978); С. Бисикало, Ф. Борщевський «Український фольклор. Критичні матеріали» (1978) та ін.

Розвідки з проблем дослідження регіонального фольклору: Г. Сінченко «Тематична специфіка української народної пісні Карпат і Прикарпаття: Учб. посіб.» (1969); П. Лінтур «Літературознавчі та фольклорознавчі праці: матеріали для студентів-філологів, які вивчають курси «Українська усна народна творчість», «Історія української літератури»» (2009); Т. Комаринець «Ідейно-естетичні основи українського романтизму (проблема національного й інтернаціонального)» (1983) та ін.

Змістова структура підручника для студентів філологічних факультетів М. Грицяя, В. Бойка, Л. Дунаєвської «Українська народнопоетична творчість» (1983).

Тема 3.5. Внесок викладачів-фольклористів у розвиток української фольклористики в університетах радянської доби (2 години)

Загальні тенденції формування у філологічному університетському просторі когорти педагогів-фольклористів за радянських часів.

Науково- та педагогічно-фольклористична діяльність професора П. Попова (1890 – 1971). Внесок у розробку програм з курсу «Українська усна народнопоетична творчість» для філологічних факультетів університетів і педагогічних інститутів. Укладання хрестоматій, навчальних посібників з метою навчально-методичного забезпечення вивчення усної народної творчості. Проблематика наукових досліджень: аналіз народнопоетичних витоків творчості Т. Шевченка (стаття «Тарас Шевченко про народну

творчість» (1952)), аналіз внеску відомих діячів у розвиток української фольклористики («М. Костомаров як фольклорист і етнограф» (1968)), студії з питань функціонування світового фольклору, його взаємодії з російським та українським («Албанія в російській та українській літературах XV – XX ст. (З історії міжнародних літературних зв'язків)» (1959)) та ін.

Науково-дослідницькі пошуки професора Київського університету В. Бойка (1929 – 2009): дослідження проблеми взаємозв'язків та взаємодії естетичної систем фольклору і літератури, походження та специфіка жанрів народної творчості, динаміки розвитку фольклорного процесу тощо. Укладання збірників «Українські народні прислів'я» (1968), «Українські народні казки» (1976). Основні праці вченого-педагога: «Поетичне слово народу і літературний процес» (1965), «Сучасна народнопоетична творчість на Україні. Основні тенденції розвитку» (1973), «Пісні літературного походження» (1978), «Українська народна поетична творчість: підручник для філологічних факультетів» (1983, у співавт.). Ретроспективне висвітлення проблеми фольклорно-літературних взаємин у праці «Поетичне слово народу і літературний процес» (1965). Визначення пріоритетних напрямів, досягнень «радянської» фольклористики у 1950 – 1970-х рр. у монографії В. Бойка «Сучасна народнопоетична творчість на Україні. Основні тенденції розвитку» (1973). Реалізація наукових результатів дослідження фольклорної традиції, фольклоризму літератури В. Бойка в освітній практиці.

Науково-педагогічна діяльність викладача Київського університету М. Гриця (1925 – 1988). Його внесок у вивчення проблем історії української літератури, визначення ролі фольклору у формуванні образного мислення українських поетів XVI – XVIII ст., дослідженні життєвого і творчого шляху українських письменників та введенні означеної проблематики у зміст підготовки філологів в умовах університету. Спектр фольклористично-літературознавчих праць М. Гриця: «Українська народна вертепна драма» (1962) (кандидатська дисертація, написана під керівництвом проф. П. Попова), «Народна поетична творчість і розвиток жанрів давньої української літератури (XVI – XVIII ст.)» (докторська дисертація, 1970), «Українська література XVI – XVIII ст. і фольклор (1969), «Українська драматургія XVI – XVIII ст.» (1974), «Семен Скляренко: Нарис життя і творчості» (1980), «Марко Вовчок. Творчий шлях» (1983), «Олекса Десняк: Літературно-критичний нарис» (1984), «Панас Мирний: Нарис життя і творчості» (1986), «Українська народна творчість: підручник для студентів філологічних факультетів» (1983, у співавт.), «Українська література. Підруч. для 8 кл. / За ред. М. Гриця» (1987, у співавт.), «Давня українська література» (1989, у співавт.). Внесок М. Гриця в оновлення змісту філологічних дисциплін.

М. Гриця (1925 – 1997) – викладач Київського університету, відомий у педагогічному, науковому українському просторі текстолог, упорядник, коментатор видань спадщини І. Франка, М. Коцюбинського, Г. Квітки-Основ'яненка, І. Нечуя-Левицького, А. Тесленка. Реалізація наукових зацікавлень питаннями інтерференції фольклору та літератури, історії української літератури XIX – початку XX ст., вітчизняного літературного

процесу та слов'янських літератур у змісті програмного курсу історії української літератури та у наукових працях («М. Коцюбинський і народна творчість» (1958), «Еволюція селянської теми і концепція демократичного героя в українській прозі другої половини ХІХ – початку ХХ ст.» (докторська дисертація, 1992), «Історія української літератури» у 8 тт. (у співавторстві, Т.4. Кн. 2; 1968); «Історія української літератури» у 2 т. (у співавторстві, Т.1, К., 1987); «Історія української літературної критики» (у співавторстві, 1988), «Матеріали до вивчення історії української літератури» (1961).

Зародження науково-фольклористичної школи професора Київського університету Л. Дунаєвської (1948 – 2006). Внесок педагога-ученого у дослідження українського казкознавства та народної прози, історії розвитку української фольклористики, зокрема доробку Вл. Антоновича, М. Драгоманова, М. Костомарова, А. Кримського, М. Максимовича, І. Франка, П. Чубинського та ін. Праці Л. Дунаєвської як інноваційний напрям розвитку фольклористичних студій: «Українська народнопоетична творчість» (у співавт., 1983), «Українська народна казка» (у співавт., 1987); «Українська народна проза (легенда, казка): еволюція епічних традицій» (1997; вид. 2-е, 2000), «Персонажна система української народної міфологічної прози. Аспекти поетики» (2000). Упорядкування та наукове редагування двадцяти збірок українських казок і казок народів світу, чотирьох збірок народної прози і народної пісні, чотирьох збірок поезій. Внесок Л. Дунаєвської у розробку програм філологічних, фольклористичних дисциплін (близько 20 навчальних програм).

Викладацька діяльність викладача Ужгородського університету П. Лінтура (1909 – 1969) – фольклориста, літературознавця, педагога закарпатського регіону. Організація викладачем збирацько-етнографічної роботи студентів. Укладання і видання збірників фольклорних творів: «Закарпатські казки Андрія Калина» (1955), «Народні балади Закарпаття» (1959), «Казки зелених гір» (1966), «Три золоті слова» (1968), «Дідо-Всевідо» (1969), «Казки одного села» (1979), «Зачаровані казкою» (1984). Робота над укладанням збірника «Українські баладні пісні».

Літературознавець, франкознавець, педагог, фольклорист, професор Львівського університету І. Денисюк (1924 – 2009). Реалізація творчих задумів І. Денисюка у наукових розвідках, дослідженнях: «Михайло Павлик» (1960), «Розвиток української малої прози ХІХ – початку ХХ ст.» (1981, 1999), «Ратнівщина: історико-краєзнавчий нарис» (1998, у спів.), «Дворянське гніздо Косачів» (1999, у спів.), «Дивоцвіт: джерела і поетика «Лісової пісні» (1963, у спів.), «Амазонки на Поліссі» (1993), «Невичерпність атома» (2001, франкознавчі дослідження), збірники праць «З його духа печаттю» (2001), «Semper tiro» (2002), «Літературознавчі та фольклористичні праці: У 3 томах, 4 книгах» (2005) та ін. «Національна специфіка українського фольклору (матеріали до лекцій)» – фундаментальна праця І. Денисюка.

Т. Комаринець (1927 – 1991) – яскравий представник української фольклористики у Львівському університеті. Науково-педагогічна діяльність Т. Комаринця у контексті інноваційного поступу університетської

фольклористики в Україні. Дослідницький вимір проблеми фольклорних витоків творчості Т. Шевченка у праці Т. Комаринця «Т. Шевченко і народна творчість» (1954). Методологічно-практична зорієнтованість монографії «Ідейно-естетичні основи українського романтизму» (1987). Організаційні ініціативи Т. Комаринця щодо удосконалення, реформаційних змін системи професійної підготовки майбутніх філологів.

Значення науково-творчого доробку викладачів університетів радянської доби, їх педагогічного досвіду у розвитку української фольклористики, зокрема у заснуванні та продовженні традицій університетських фольклористичних осередків.

Тема 3.6. Розвиток української фольклористики як науково-освітньої галузі у 1990-х рр. – перше десятиліття ХХІ ст. (2 години)

Тенденція національного відродження у культурному та освітньому вимірах українського соціуму. Відкриття та відновлення фольклористичних кафедр у вищих навчальних закладах України (кафедра музичної фольклористики у Львівській національній музичній академії імені Миколи Лисенка (1991 р.), кафедра української фольклористики імені Філарета Колесси у Львівському національному університеті імені Івана Франка (1990 р.), кафедра фольклористики при Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (з 1992 р.). Активізація фольклористичних студій в академічних осередках (Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Рильського НАН України, Інститут народознавства НАН України, Полісько-Волинський народознавчий центр (Інститут культурної антропології), Інститут народознавства НАН України).

Зародження системи професійної фольклористичної підготовки фахівців у провідних класичних університетах (Львівський національний університет імені Івана Франка, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Черкаський національний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького). Формування системи дисциплін фольклористичного циклу у вищих навчальних закладах. Основні форми краєзнавчої, фольклористичної навчально-виховної діяльності у підготовці філологів, фольклористів. Активізація наукових пошуків у студентському середовищі у напрямі дослідження жанрології, поетики, історії фольклору, історії фольклористичної думки в Україні тощо.

Науково-дослідницька ретроспектива дослідження поняття «фольклор». Інтерпретація поняття «фольклористика» в українському та світовому науковому дискурсі. Офіційне, загальноприйняте у науково- та педагогічно-фольклористичному світовому просторі визначення фольклору згідно з «Рекомендаціями ЮНЕСКО про збереження фольклору» (1989). Контекстний, функціональний, культурологічний, антропологічний, комунікативний напрями вивчення фольклору у світовій та українській науково-освітній практиці.

Методологічні засади вивчення фольклору у працях викладачів університетів та представників академічних осередків. Функціональний, культурологічний, соціологічний напрями в сучасній українській

фольклористиці (О. Киченко «Фольклор як художня система (проблеми теорії)» (2002); С. Росовецький «Український фольклор у теоретичному висвітленні: Підр.» (2008); О. Івановська «Український фольклор як функціонально-образна система суб'єктності» (2005), «Український фольклор: семантика і прагматика традиційних смислів: підр.» (2012); С. Грица «Трансмісія фольклорної традиції: Етномузикознавчі розвідки» (2002); В. Давидюк «Первісна міфологія українського фольклору» (2005) та ін.

Напрями вивчення фольклористики в українській академічних та університетських осередках: 1) теорія фольклору; 2) теорія фольклористики; 3) історія фольклору; 4) історія фольклористики; 5) текстологія фольклору; 6) джерелознавство (класифікація і систематизація фольклору); 7) бібліографія фольклору і фольклористики.

Завдання сучасної фольклористики, що мають свою історичну ретроспективу, наукові засади, фундаментальні традиції, закладені насамперед в університетських та академічних осередках:

- 1) науково-методологічні дослідження – обґрунтування аргументованої дефініції предмету фольклористики, продовження досліджень щодо визначення теоретико-понятійних засад власне фольклористичної методології, зокрема у контекстному, комунікативному, функціональному, соціологічному напрямках (С. Грица, О. Івановська, С. Росовецький, О. Бріцина та ін.);
- 2) праці з історії фольклористики – написання наукових розвідок, монографій, кандидатських дисертацій, які можна поділити на дві групи: 1) праці, присвячені діяльності, творчій спадщині певної особистості фольклориста (М. Мушинка, О. Шалак, Г. Сокіл, Л. Іваннікова, Л. Козар та ін.); 2) праці, тематика яких охоплює певний історико-культурний період становлення української фольклористики або стосується соціальних, культурних, аксіологічних чинників формування певної фольклористичної школи (Я. Гарасим, Р. Кирчів, М. Дмитренко та ін.);
- 3) збирання фольклору – застосування традиційних методик, а також новітніх концепцій систематизації та архівізації фольклорних текстів, насамперед на основі результатів проведення студентських фольклористичних, краєзнавчих, діалектологічних практик;
- 4) публікація фольклорних текстів – видання збірників казкового епосу, пісенників, дитячого фольклору, дум та історичних пісень; прислів'їв та приказок, пісень січових стрільців УПА тощо (укладачі – переважно викладачі університетів: Л. Дунаєвська, І. Хланта, М. Зінчук, П. Медведик, В. Чабаненко та ін.);
- 5) перевидання фольклористичної класики (з 1990 р. перевидані праці Г. Булашева, М. Номиса, К. Сосенка, Ф. Колесси, К. Мошинського, Д. Яворницького, М. Костомарова та ін.);
- 6) розвиток регіональної фольклористики – її проблематика пов'язана з дослідженням специфіки фольклорних жанрів, їх побутування у певних регіонах (Інститут народознавства НАН України, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Сумський національний

університет ін.). Поділ регіональної фольклористики на два аспекти: 1) це представлення фольклору у регіональній одиниці (у селі, місті, області) та результати його збирання, публікації; 2) включає безпосередньо когорту дослідників, які й формують науковий потенціал певного регіону. Відомими діячами у вимірах регіонального дослідження фольклору є викладачі університетів та представники академічних осередків: В. Сокіл, В. Качкан, В. Чабаненко, В. Буряк, І. Павленко, І. Хланта, О. Вертій, С. П'ятаченко, О. Ковальчук, Р. Кирчів, С. Мишанич, М. Гайдай, М. Чернопиский, В. Давидюк, В. Буряк, П. Будівський, Л. Іваннікова та ін.;

- 7) вивчення фольклору слов'янських народів – цей напрям дослідження фольклорного арсеналу культури представлений в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України, в деяких університетах (напр., Львівський національний університет, Ужгородський національний університет; представники: Н. Шумада, О. Микитенко, М. Карацуба, Л. Вахніна та ін.). Підготовка спеціальних випусків з проблем розвитку етнології, фольклористики зарубіжжя авторитетного періодичного видання в Україні «Народна творчість та етнологія» (Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України);
- 8) фольклористично-етнографічна періодика – представлена небагатьма часописами та збірниками, осередками видання яких є академічні установи та університети: «Народна творчість та етнологія», «Народознавчі зошити», «Фольклористичні зошити», «Література. Фольклор, Проблеми поетики», «Вісник Львівського університету» (Серія філологічна, серія фольклористична), «Міфологія і фольклор», «Література. Фольклористика. Культурологія» тощо;
- 9) співпраця між науковцями, педагогами-фольклористами з наукових установ, університетів України та інших країн – спостерігається у багатьох класичних університетах, в академічних установах, що засвідчує представлення результатів збиральницької, дослідницької діяльності на конференціях, семінарах, на сторінках часописів.

Науково-фольклористична школа професора, засновниці кафедри фольклористики Київського національного університету імені Тараса Шевченка Л. Дунаєвської: дисертаційні дослідження про фольклористичну діяльність П. Куліша (Ж. Янковська), братів Рудченків (Ю. Лебедев), О. Шишацького-Ілліча (З. Кудрявцева), М. Сумцова (О. Іванова), П. Іванова (І. Неїло); розвідки про поетику жанрів народнопоетичної творчості: української загадки (Н. Салтовська), народні прикмети (І. Пасічнюк), прози (Т. Полковенко, Н. Рудакова, І. Неїло), апокрифічної легенди (О. Зайченко), колискової пісні (О. Марчун); праці з питань регіональних особливостей фольклору (Н. Смагло, В. Телеуця); дослідження з питань міфологічної основи українського і зарубіжного фольклору (Х. Катаока) та ін.

Внесок педагогів-фольклористів у розвиток сучасної української фольклористики в умовах університетської освіти (В. Гошовський, В. Давидюк,

В. Поліщук, С. Мишанич, І. Хланта, В. Івашків, О. Івановська, В. Погребенник, С. П'ятаченко, Г. Сокіл та ін.).

Перспективи розвитку української фольклористики – в академічному та університетському вимірах – у контексті світових та європейських тенденцій.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1.3. Досвід вивчення фольклору в університетах зарубіжжя (2 години)

План до теми

1. Тенденції вивчення фольклору в університетах зарубіжних країн.
2. Університетська фольклористика у слов'янських країнах: школи, проблеми, постаті (Росія, Польща).
3. Досвід вивчення фольклору в університетах англomовних країн (США, Велика Британія).
4. Фольклористика в Японії: культурологічний та екологічний вимір.

Творчо-пошукові завдання

1. Проаналізувавши інформацію сайту Центру типології і семіотики фольклору Російського державного гуманітарного університету (<http://www.rsuh.ru/article.html?id=393>), визначте провідні напрями розвитку російської фольклористики, здійсніть порівняльний аналіз з тенденціями розвитку фольклористичних студій в українських університетах.
2. Ознайомтесь зі змістом спецвипуску журналу «Народна творчість та етнографія» (2009, №3), тезисно охарактеризуйте особливості розвитку македонської фольклористики.
3. Проаналізуйте зміст спецвипуску журналу «Народна творчість та етнографія» (2012, №2), окресліть найважливіші результати розвитку сербської фольклористики.
4. Здійсніть аналіз фольклористичних та етнологічних програм у канадських університетах, скориставшись інформацією з сайтів університетів та відомостями зі статті М. Чернявської «Фольклористичні програми в канадських університетах» (Народна творчість та етнологія. – 2012. – №5).

Теми рефератів

1. Білоруська фольклористика та етнологія: тенденції, здобутки, проблеми.
2. Специфіка вивчення фольклористики та етнології в університетах Франції та Німеччини.
3. Фольклорна традиція у змісті університетської підготовки у країнах Сходу (Індія, Китай, Японія).

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає специфіка вивчення, дослідження фольклору у контексті контекстного, функціонального та культурологічного підходів як провідних напрямів зарубіжної фольклористики в університетській практиці?
2. Визначте досягнення російської фольклористики в освітньому вимірі.

3. Окресліть найвагоміші здобутки польської університетської фольклористики. Охарактеризуйте специфіку розвитку науки і практики вивчення усної народної творчості в Японії.
4. Проаналізуйте особливості вивчення дисциплін фольклористичного циклу в університетах США.
5. Визначте зміст і форми фольклористичної підготовки в університетах Великої Британії.

Література до теми:

1. *Бартминський Є.* Фольклористика, етнонаука, етнолінгвістика – ситуація в Польщі / Є. Бартминський // Славяноведение. – 2004. – №6. – С. 89-98.
2. *Катаока Х.* Сучасний стан вивчення фольклору та етнології в Японії / Х. Катаока // Народна творчість та етнографія. – 2007. – № 2. – С. 70-75.
3. *Коккьяра Дж.* История фольклористики в Европе / Джузеппе Коккьяра. – М.: Изд-во иност. л-ры, 1960. – 692 с.
4. *Кравчик-Василевская В.* В защиту фольклора, или диалог между традицией и современностью / В. Кравчик-Василевская // Живая старина. – 1996. – №4 (12). – С. 42-43.
5. Народна творчість та етнографія. Спецвипуск «Білоруська етнологія». – 2009. – №6.
6. Народна творчість та етнографія. Спецвипуск «Македонська фольклористика». – 2009. – №3.
7. Народна творчість та етнографія. Спецвипуск «Румунська етнологія». – 2011. – №2.
8. Народна творчість та етнографія. Спецвипуск «Сербська фольклористика». – 2012. – №2.
9. Народна творчість та етнографія. Спецвипуск «Французька етнологія». – 2006. – №4.
10. Народна творчість та етнологія. Спецвипуск «Етнологія США та Канади». – 2012. – №5.
11. Программы общих и специальных курсов кафедры русского устного народного творчества / Редкол.: А.П. Аникин (отв. ред.), Т.Б. Дианова. – М.: Изд-во Моск. Ун-та, 2004. – 124 с.
12. *Путилов Б.Н.* Фольклор и народная культура / Б.Н. Путилов. – СПб., 2003. – 464 с.
13. Слов'янська фольклористика / Авт.: М.М. Гайдай, В.Є. Гусев та ін. – К., 1988. – 448 с.
14. *Чистов К.В.* Фольклор. Текст. Традиция: сб. ст. / К.В. Чистов. – М.: ОГИ, 2005. – 272 с. – (Нация и культура: Новые исследования: Фольклор).

Тема 2.2. Фольклор у вимірах освітньої діяльності навчальних закладів: історико-педагогічний екскурс (2 години)

План до теми

1. Фольклорні витoki народної педагогіки.
2. Уснопоетична народна творчість, обрядовість, народнотрадиційне мистецтво в освітній практиці козацьких і братських шкіл.
3. Практика вивчення народної словесності у Києво-Могилянській академії. Вертепи й інтермедії.
4. Університети – центри фольклористичних студій в першій половині ХІХ ст.

Творчо-пошукові завдання

1. Знайдіть 5 зразків фольклорних текстів (наприклад, колискова, дитяча пісня, пісня про кохання, приказка, прислів'я тощо). Визначте, у чому полягає виховний вплив кожного зразка на особистість дитини, як їх потенціал втілюється у народній педагогіці.
2. Охарактеризуйте провідні тенденції розвитку фольклорно-етнографічних студій на межі ХVІІІ – ХІХ ст. (за працею відомого сучасного вченого-фольклориста С. Грици «Українська фольклористика ХІХ – початку ХХ століття і музичний фольклор» (2007)).
3. Проаналізуйте кілька творів Г. Сковороди з позиції втілення у них принципу народності, який утверджував у педагогіці український філософ.

Теми рефератів

1. Організація вертепів першими фольклористами – студентами Києво-Могилянської академії.
2. Основні напрями фольклористично-етнографічної діяльності «Руської трійці».
3. Внесок І. Срезневського у розвиток університетської фольклористики.

Питання для самоконтролю

1. Лаконічно визначте педагогічний потенціал уснопоетичних творів.
2. Охарактеризуйте специфіку вивчення народної словесності у києво-руський період, у козацьких і братських школах.
3. Охарактеризуйте практику засвоєння фольклорної традиції у навчально-виховній системі Києво-Могилянської академії.
4. Тезисно охарактеризуйте внесок викладачів Києво-Могилянської академії у процес вивчення фольклору в освітній практиці.
5. Проаналізуйте основні напрями фольклористично-етнографічної діяльності «Руської трійці» та їх внесок у процес філологічної підготовки у Львівському університеті.

6. Зробіть висновок щодо ролі гуртка «любителів української народності» Харківського університету у становленні української фольклористики як науково-освітньої галузі.

Література до теми:

1. *Грица С.* Українська фольклористика XIX – початку XX століття і музичний фольклор: нарис / С. Грица. – К.; Тернопіль: АСТОН, 2007. – 152 с.
2. *Ізмаїл Іванович Срезневський* (до 200-річчя від дня народження): біобібліогр. покажч. / [уклад. О.С. Журавльова, Н.Г. Мацнева, Е.Д. Дроснева, В. Петрович, Б. Ріфл, Д. Шкергет; вступ. ст. С.Ю. Страшнюка, Є.Х. Широкоград; наук. ред. С.Ю. Страшнюк; бібліогр. ред. С.Б. Глибицька, Ю.Ю. Полякова]. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 185 с.: іл.
3. *Кирчів Р.* Етнографічно-фольклористична діяльність «Руської трійці» / Роман Кирчів. – Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2011. – 422 с.
4. *Короткий В.А., Біленький С.Г.* Михайло Максимович та освітні практики на Правобережній Україні в першій половині XIX століття / В.А. Короткий, С.Г. Біленький. – К.: Київський ун-т, 1999. – 388 с.
5. *Лавріненко О.А.* Історія педагогічної майстерності: навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ, аспірантів, вчителів / Олександр Лавріненко. – К.: Богданова А.М., 2009. – 328 с.
6. *Левківський М.В.* Історія педагогіки: навч.-метод. посіб. – Вид. 3-тє, доп. / М.В. Левківський. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 190 с.
7. *Ликов В.Н.* Етнопедагогіка: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / В.Н. Ликов. – Кіровоград: РВВ КДПУ, 2003. – 208 с.
8. *Медвідь Л.А.* Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: навч. посіб. / Л.А. Медвідь. – К.: Вікар, 2003. – 335 с.
9. *Сірополко С.* Історія освіти в Україні / Степан Сірополко. – К.: Наук. думка, 2001. – 912 с.
10. *Ступарик Б.М.* Національна школа: витоки, становлення: навч.-метод. посіб. / Б.М. Ступарик. – К.: ІЗМН, 1998. – 336 с.
11. *Сявавко Є.І.* Українська етнопедагогіка: навч.-метод. посіб. / Є.І. Сявавко. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – 159 с.
12. *Хижняк З.И.* Киево-Могилыанская академия / З.И. Хижняк. – К.: Выща шк., 1988. – 268 с.: илл.

**Тема 2.3. Науково-фольклористична та педагогічна діяльність
М. Максимовича у контексті становлення української університетської
фольклористики
(2 години)**

План до теми

1. Біографічні чинники становлення М. Максимовича як науковця і педагога.
2. Практика викладання курсу історії російської словесності М. Максимовичем.
3. Видання М. Максимовичем збірника «Малорусские песни» (1827). Передмова до збірника – «маніфест української фольклористики» (М. Грушевський).

Творчо-пошукові завдання

1. Скориставшись сайтом електронної навчальної бібліотеки української фольклористики Львівського національного університету імені Івана Франка (http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/lab_folk_el_library.php), визначте пріоритетні напрями вивчення і дослідження народної словесності, які окреслив М. Максимович у передмові видання «Малороссийские песни» (1827).
2. Проаналізуйте зміст, структуру, теоретико-методологічні засади укладання видань М. Максимовича «Сборник украинских песен» (1849) та «Украинские народные песни» (1834), використавши першоджерельні ресурси названого сайту.
3. Дослідіть, які ідеї вивчення народної словесності сформульовані М. Максимовичем у науково-методичній праці до університетського курсу «История древней русской словесности» (1839, Ч. 1).

Теми рефератів

4. Науково-педагогічна діяльність М. Максимовича у дослідницькому дискурсі.
5. «К объяснению и истории Слова о Полку Игореве» М. Максимовича: аналіз фольклорних витоків пам'ятки.
6. Вплив науко-педагогічної діяльності М. Максимовича на розвиток української фольклористики та традиції наукової школи М. Максимовича у Київському університеті.

Питання для самоконтролю

1. Якими факторами зумовлений інтерес М. Максимовича до фольклорного слова?
2. Визначте пріоритетні принципи аналізу народної пісенності у працях, збірниках М. Максимовича.
3. У чому полягало новаторство у викладанні курсу історії російської словесності М. Максимовичем у Київському університеті?

4. Чому передмова до збірника «Малороссийские песни» (1827), укладеного М. Максимовичем, вважається «маніфестом української фольклористики»?
5. Які форми і методи вивчення історії російської словесності, усної народної творчості використовував М. Максимович в освітній практиці?
6. Тезисно окресліть вплив М. Максимовича на розвиток української фольклористики.

Література до теми:

1. Енциклопедія Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wiki.univ.kiev.ua/index.php?title=%D0%86%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%82_%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97. – Загол. з екрану. – Мова укр.
2. *Кирчів Р.* Маніфест української фольклористики / Роман Кирчів // Народна творчість та етнографія. – 2008. – №6. – С. 46-59.
3. *Короткий В.А., Біленький С.Г.* Михайло Максимович та освітні практики на Правобережній Україні в першій половині XIX століття / В.А. Короткий, С.Г. Біленький. – К.: Київський ун-т, 1999. – 388 с.
4. *Гарасим Я.* Культурно-історична школа в українській фольклористиці / Я. Гарасим. – Львів: ЛДУ ім. Івана Франка, 1999. – 144 с.
5. *Федас В.В.* Науково-теоретичні засади фольклористичної діяльності Михайла Максимовича: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.01.07 – фольклористика / В.В. Федас; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2006. – 20 с.
6. *Кирдан Б.П.* Собирання народної поезії. Из истории украинской фольклористики XIX в. / Б.П. Кирдан. – М.: Наука, 1974. – 280 с.
7. *Шульгин В.* История Университета Св. Владимира (соч. Виталия Шульгина; сост. В. Короткий). – Репр. изд. – К.: Лыбидь, 2010. – 280 с.: илл., портр.
8. *Грушевський М.С.* Історія української літератури: В 6-и тт. 9 кн. – Т. 1. / [Упоряд. В.В. Яременко; авт. передм. П.П. Кононенко; прим. Л.Ф. Дунаєвської]. – К.: Либідь, 392 с. («Літературні пам'ятки України»).
9. *Білецький Л.* Основи української літературно-наукової критики / Леонід Білецький. – Репр. вид. (Прага, 1925). – К.: Либідь, 1998. – 408 с.
10. *Огоновський О.* Історія літератури руської [української]. Ч. I (XI – XVIII вік). – Львів, 1887; Ч. IV (Етнографія). – Львів, 1894. // Фотопередрук з післясловом Олекси Горбача. – Мюнхен, 1992. – 244 с.
- 11.3 іменем Св. Володимира: у 2-х кн. Кн. 1 / [Упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський]. – К.: Заповіт, 1994. – 398 с.
12. *Івановська О.П.* Традиції фольклористичної наукової школи Шевченкового університету / Олена Івановська // Література. Фольклор. Проблеми поетики. – Вип. 33. – Ч. 2. – К.: Київський університет, 2009. – С. 9-13.

Тема 2.5. Практика вивчення народної словесності у класичних університетах України другої половини XIX ст.
(2 години)

План до теми

1. Соціально-культурний контекст вивчення та дослідження усної народної творчості у класичних університетах на українських теренах у другій половині XIX ст.
2. Ідейна основа та методологічні орієнтири вивчення народної словесності у працях Я. Головацького та О. Огоновського.
3. Специфіка вивчення фольклору у змісті філологічних та історичних дисциплін в університетській освітній практиці.

Творчо-пошукові завдання

1. Простудіювавши працю Я. Головацького «Три вступительніи преподаванія о русской словесности» (1849), визначте підходи вченого-педагога до проблеми вивчення народної словесності в освітній практиці.
2. Прочитавши працю М. Сумцова «Современная малорусская этнография» (Ч. 1, 1893; Ч. 2, 1897), скориставшись електронним ресурсом бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка (http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/lab_folk_e1_library.php), охарактеризуйте стан вивчення фольклору та етнографії на українських теренах.
3. На основі інтернет-ресурсу енциклопедії Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка визначте основні напрями наповнення змісту філологічних дисциплін викладачами університету в другій половині XIX ст. (http://wiki.univ.kiev.ua/index.php?title=%D0%86%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%82_%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97).

Теми рефератів

1. «Слов'янська міфологія» (1846) М. Костомарова: лекційні матеріали до викладання історичних дисциплін в Університеті Святого Володимира.
2. «Із лекцій з теорії словесності: Байка. Прислів'я. Приказка» (1894), «Із записок з теорії словесності» (1905) О. Потебні: питання теорії і практики дослідження і вивчення фольклору.
3. Ретрансляція науково-фольклористичної концепції професора Харківського університету М. Сумцова у викладацькій діяльності.
4. Харківське історико-філологічне товариство: постаті, проблеми, педагогічна діяльність.

Питання для самоконтролю

1. Визначте наслідки знакової події для української філологічної науки – відкриття кафедри руської словесності у Львівському університеті 1848 р.

2. Які ідеї висловив Я. Головацький у праці «Три вступительніи преподаванія о русской словесности» (1849), що вплинули на подальший розвиток фольклористичних університетських студій, науки про фольклор в цілому?
3. Охарактеризуйте внесок О. Огоновського у зміст дисциплін філологічного циклу, насамперед щодо вивчення народної словесності.
4. Охарактеризуйте провідні теоретико-методологічні засади концепції М. Костомарова у вимірах становлення української університетської фольклористики.
5. Назвіть основні форми і методи вивчення і дослідження народної словесності студентами історико-філологічних факультетів університетів.
6. У змісті яких дисциплін вивчалась народна словесність у класичних університетах різних регіонів України?
7. Які чинники сприяли зародженню та активізації вивчення і дослідження фольклорно-етнографічного арсеналу культури студентами-істориками та філологами?

Література до теми:

1. *Гнатюк М.* Розвиток літературознавчих концепцій у Львівському університеті (1848 – 1918) / М. Гнатюк // Українська філологія: школи, постаті, проблеми: зб. наук. праць Міжнар. наук. конф., присвяченої 150-річчю від заснування кафедри української словесності у Львівському університеті. – Львів: Світ, 1999. – Ч. 1. – С.56-64.
2. *Грица С.* Українська фольклористика XIX – початку XX століття і музичний фольклор: нарис / С. Грица. – К.; Тернопіль: АСТОН, 2007. – 152 с.
3. *Дашкевич В.* Видатний науковий центр фольклористики (До 135-річчя Харківського державного університету ім. Горького) / В. Дашкевич // Народна творчість та етнографія. – 1940. – №4. – С. 54-58.
4. *Дмитренко М.К.* Олександр Потебня як фольклорист: [монографія] / М.К. Дмитренко. – К.: Сталь, 2012. – 536 с.
5. *Дмитренко М.К.* Українська фольклористика другої половини XIX століття: школи, постаті, проблеми / Микола Дмитренко. – К.: Сталь, 2004. – 384 с.
6. Енциклопедія Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wiki.univ.kiev.ua/index.php?title=%D0%86%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%82_%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97. – Загол. з екрану. – Мова укр.
7. Етнографічні писання Костомарова. Зібрані заходом Академічної комісії української історіографії / за ред. М. Грушевського. – Репр. вид. (1930) / НАН України, ІМФЕ імені М. Рильського; відп. за вип. Г.А. Скрипник. – К.: ІМФЕ НАН України, 2006. – 352 с.

8. З іменем Святого Володимира: у 2-х кн. Кн. 1 / [Упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський]. – К.: Заповіт, 1994. – 398 с.
9. Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805 – 1905) / Под ред. М.Г. Халанского и Д.И. Багалея; вступ. ст. Т.Г. Павловой. – Х.: Изд-во САГА, 2007. – 45, 168, 390, XII с., 15 с. портр.
10. *Іванова О.В.* Фольклористичні праці М.Ф. Сумцова в контексті української фольклористики другої половини ХІХ – початку ХХІ ст.: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.01.07 – фольклористика / О.В. Іванова; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2002. – 19 с.
11. *Колесник І.І.* Інтелектуальне співтовариство як засіб легітимації культурної історії України. ХІХ століття / І.І. Колесник // Український історичний журнал. – 2008. – №1. – С. 169-193.
12. *Лановик М.Б., Лановик З.Б.* Українська усна народна творчість: підручник / М.Б. Лановик, З.Б. Лановик. – 3-тє вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2005. – 591 с.
13. *Назаренко В.Ю.* Харьковское историко-филологическое общество. Вопросы литературоведения / Вадим Юрьевич Назаренко. – Харьков, 1999. – 288 с.
14. *Огоновський О.* Історія літератури руської [української]. Ч. I (ХІ – ХVІІІ вік). – Львів, 1887; Ч. IV (Етнографія). – Львів, 1894. // Фотопередрук з післясловом Олекси Горбача. – Мюнхен, 1992. – 244 с.
15. *Панішевич О.І.* Розвиток українського шкільництва на Буковині (ХVІІІ – початок ХХ ст.): [монографія] / О.І. Панішевич. – Чернівці: Рута, 2002. – 520 с.
16. *Підгорна Л.М.* Фольклористичні концепції Миколи Костомарова: тексти лекцій / Л.М. Підгорна. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 72 с.
17. *Салига Т.* Українська словесність у Львівському університеті: минуле та сучасне / Т. Салига // Українська філологія: школи, постаті, проблеми: зб. наук. праць Міжнар. наук. конф., присвяченої 150-річчю від заснування кафедри української словесності у Львівському університеті. – Львів: Світ, 1999. – Ч. 1. – С. 3-9.
18. *Сірополко С.* Історія освіти в Україні / Степан Сірополко. – К.: Наук. думка, 2001. – 912 с.
19. Три вступительні преподаванія о русской словесности. Сочиненіє Якова Головацкого, публ. Профессора Руского языка и Словесности Руской при ц.к. Львовском Университете. – Во Львовѣ, 1849. – 30 с.
20. *Франко І.* Професор Омелян Огоновський / Іван Франко // Зібрання творів у 50-и тт. – Т. 43. Фольклористичні та літературно-критичні праці. – К.: Наук. думка, 1986. – 480 с. – С. 358-381.
21. *Юзефчик О.Л.* Діяльність Кабінету музичної етнографії ВУАН у контексті розвитку української фольклористики кінця ХІХ – першої третини ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. мистецтвознавства: 17.00.03 – музичне мистецтво / О.Л. Юзефчик; Ін-т

мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Рильського НАН України. – К., 2000. – 20 с.

Тема 3.2. Досвід вивчення усної народної творчості в умовах вищих навчальних закладів України у 1910 – 1940-і рр.

(2 години)

План до теми

1. Загальні тенденції університетської освіти на українських теренах у 1910 – 1940-х рр. Зміст, форми і методи вивчення народної словесності у класичних університетах.
2. Науково-педагогічна діяльність професорів Київського університету М. Довнар-Запольського і В. Перетца: спрямованість на вивчення і дослідження етнографічно-фольклористичного матеріалу.
3. Заснування першої в Україні кафедри фольклору та етнографії у Львівському університеті (1939). Напрями діяльності її першого завідувача професора Ф. Колесси.

Творчо-пошукові завдання

1. Ознайомтесь зі статтю М. Грушевський «Справа українських катедр і наші наукові потреби» (Alma Mater: Ун-т св. Володимира напередодні та в добу Української революції 1917 – 1920 рр.: Матеріали, документи, спогади: у 3-х кн. / Упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський. – К.: Прайм, 2000. – Кн. 1. – С. 498-518). Окресліть тенденції філологічної та історичної освіти на початку ХХ ст., визначте провідну ідею вченого у контексті вивчення фольклору та етнографії на історико-філологічних факультетах університетів.
2. Прочитайте статтю професора Київського університету А. Лободи «Сучасний стан та чергові завдання української етнографії» (Етнографічний вісник. – 1925. – Кн. 1. – С. 1-13), скориставшись електронною бібліотекою української фольклористики Львівського національного університету імені Івана Франка (http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Etnografichnyj_visnyk_Knyha_01_Kyjiv,1925.pdf). Охарактеризуйте стан української фольклористики та етнографії у перші десятиліття ХХ ст.
3. Здійсніть студіювання праці Ф. Колесси «Огляд українсько-руської народної поезії (1905), вміщену у «Віснику Львівського університету. Серія філологічна» (2009, Вип. 47, С. 165-272) або розташовану на сайті: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Kolessa_F._Ohliad_narodnoji_poeziji._Lviv,2009.pdf. Визначте, в чому полягає новаторство вченого-педагога у вивченні і дослідженні українського фольклору.
4. Скористайтесь електронними ресурсами сайту бібліотеки «Культура України» (<http://elib.nplu.org/catalogue.html>). За статтями журналу

«Народна творчість» (1940-х рр.) охарактеризуйте проблематику матеріалів, вміщених у часописі.

Теми рефератів

1. Заснування українознавчих кафедр при університетах у 1910 – 1920-х рр.: студентський рух та ініціативи викладачів університетів.
2. Науково-педагогічна діяльність професора Київського університету А. Лободи: проблематика університетських викладів, наукові студії, викладання курсів літературознавчо-фольклористичного спрямування.
3. Заснування Інституту фольклору АН УРСР (1936): постаті, напрями діяльності.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте провідні тенденції філологічної та історичної освіти в університетському освітянському просторі 1910 – 1940-х рр.
2. З якою метою викладачі та студенти університетів ініціювали заснування українознавчих кафедр?
3. Визначте роль науково-педагогічної діяльності професора Київського університету М. Довнар-Запольського у розвитку української етнографії та фольклористики.
4. Окресліть основні напрями діяльності професора В. Перетца.
5. У чому полягає специфіка університетських викладів професора А. Лободи?
6. Назвіть провідні ідеї М. Грушевського щодо реформаторських змін в історичній та філологічній підготовці майбутніх фахівців в університетах України.
7. Яке значення для поступу філологічної освіти мало відкриття першої в Україні кафедри фольклору та етнографії?
8. Охарактеризуйте традиції «Колессівської кафедри» в сучасному фольклористично-освітньому середовищі.
9. Проаналізуйте внесок Ф. Колесси у розвиток університетської фольклористики в Україні.
10. Чому праця Ф. Колесси «Огляд українсько-руської народної поезії» (1905) до сьогодні вважається найкращим підручником з курсу українського фольклору?
11. Визначте напрями діяльності новоствореної академічної установи – Інституту фольклору АН УРСР.

Література до теми:

1. *Березовський І.П.* Українська радянська фольклористика. Етапи розвитку і проблематика / І.П. Березовський. – К.: Наук. думка, 1968. – 344 с.
2. *Гнатюк В.* Українська народна словесність (В справі записів українського етнографічного матеріалу) / Володимир Гнатюк. – Відень: Союз визволення України, 1916. – 46 с.

3. *Гринченко Б.* Литература українського фольклора. 1777 – 1900. Опыт библиографического указателя / Б. Гринченко. – Чернигов, 1901. – 320 с.
4. *Грушевський М.* Справа українських катедр і наші наукові потреби / М. Грушевський // *Alma Mater: Ун-т св. Володимира напередодні та в добу Української революції 1917 – 1920 рр.: Матеріали, документи, спогади: у 3-х кн.* / [Упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський]. – К.: Прайм, 2000. – Кн. 1. – С. 498-518.
5. *Гутнов Д.А.* Довнар-Запольский Митрофан Викторович // *Историки России: Биографии* / Сост., отв. ред. А. А. Чернобаев. – М.: Российская полит. энциклопедия (РОССПЭН), 2001. – С. 434-440. – 912 с.
6. *Дашкевич В.* Видатний науковий центр фольклористики (До 135-річчя Харківського державного університету ім. Горького / В. Дашкевич // *Народна творчість та етнографія.* – 1940. – №4. – С. 54-58.
7. *Енциклопедія Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wiki.univ.kiev.ua/index.php?title=%D0%86%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%82_%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97. – Загол. з екрану. – Мова укр.
8. *Кагаров Є.* Завдання та методи етнографії / Євген Кагаров // *Етнографічний вісник.* – 1927. – С. 3-44: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Etnografichnyj_visnyk_Knyha_07_Kyjiv,1928.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.
9. *Карпусь Д.* Завершальний етап наукової школи М.В. Довнар-Запольського (1915 – 1919 рр.) / Дмитро Карпусь // *Університет.* – 2011. – №2. – С. 43-55.
10. *Козлов М.В.* Етнографічно-фольклористична діяльність Філарета Колесси: історіографія: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. істор. наук: 07.00.05 – етнологія / М.В. Козлов; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2011. – 20 с.
11. *Колесса Ф.* Огляд українсько-руської народної поезії (1905) // *Вісник Львівського університету. Серія філологічна.* Львів, 2009. Вип. 47. – С. 165-272: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Kolessa_F_Ohliad_narodnoji_poeziji_Lviv,2009.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.
12. *Колесса Ф.* Українська усна словесність / Ф. Колесса; вст. ст. М. Мушинки. – Едмонтон: Канадський Ін-т Укр. студій, Альбертський ун-т, 1983. – 645 с.
13. *Лавріненко О.А.* Історія педагогічної майстерності: навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ, аспірантів, вчителів / Олександр Лавріненко. – К.: Богданова А.М., 2009. – 328 с.
14. *Лобода А.* Сучасний стан та чергові завдання української етнографії / Андрій Лобода // *Етнографічний вісник.* – 1925. – Кн. 1. – С. 1-13:

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Etnografichnyj_visnyk_Knyha_01_Kyjiv,1925.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.
15. *Михальченко С.И.* Довнар-Запольский Митрофан Викторович // *Историки России XX века: биобиблиографический словарь / Автор-составитель А.А. Чернобаев / Под ред. В.А. Динеса.* – Саратов: Саратовский гос. социально-экономический ун-т, 2005. – Т. 1 (А–Л). – С. 288. – 576 с.
  16. *Перетц В.Н.* Исследования и материалы по истории старинной литературы XVI – XVIII веков / Предисл., излож. В.П. Адриановой-Перетц. – М. – Ленинград: Изд-во АН СССР, 1962. – 256 с.
  17. *Петров В.* Академік Ф.М. Колесса і його книга «Українська усна словесність» / Віктор Петров // *Народна творчість.* – 1940. – №6. – С. 17–27.
  18. Родина Колессів у духовному та культурному житті України кінця XIX – XX століття (з нагоди 130-річчя від дня народж. акад. Філарета Колесси та 100-річчя від дня народж. акад. Миколи Колесси): зб. наук. пр. та матеріалів. – Львів, 2005. – 476 с. – (Серія «Українська філологія: школи, постаті, проблеми. – Вип. 5).
  19. *Росовецький С.К.* Український фольклор у теоретичному висвітленні: підручник / С.К. Росовецький. – К.: Київський університет, 2008. – 623 с.
  20. *Сірополко С.* Історія освіти в Україні / Степан Сірополко. – К.: Наук. думка, 2001. – 912 с.
  21. *Сокіл Г.* Українська фольклористика в Галичині кінця XIX – першої третини XX століття: історико-теоретичний дискурс: [монографія] / Ганна Сокіл. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 588 с.
  22. *Ступарик Б.М.* Національна школа: витоки, становлення: навч.-метод. посіб. / Б.М. Ступарик. – К.: ІЗМН, 1998. – 336 с.

Тема 3.4. Зміст, форми, методи вивчення усної народної творчості в освітній практиці 1950 – 1980-х рр.

(2 години)

План до теми

1. Соціально-культурні та політичні чинники розвитку «радянської» фольклористики в Україні: ідеологічні засади, діяльність академічних осередків, періодика.
2. Зміст перших програм з курсу «Українська усна народна поетична творчість» (1950 – 1960-і рр.).
3. Диференціація навчально-методичного забезпечення з курсу усної народної поетичної творчості на філологічних факультетах університетів та педагогічних інститутів у радянський період.

Творчо-пошукові завдання

1. На основі праці І. Березовського «Українська радянська фольклористика. Етапи розвитку і проблематика» (1968) окресліть найвагоміші здобутки і прорахунки «радянської» фольклористики.
2. Ознайомтесь зі змістом першої програми з української усної народної творчості для факультетів мови і літератури університетів і педагогічних інститутів, підготовленою колективом співробітників Інституту мистецтвознавства, фольклору і етнографії АН УРСР під керівництвом П. Попова (К.: «Рад. школа», 1950). Охарактеризуйте структуру, зміст і проблематику лекційних і практичних занять з курсу.
3. За програмами, рекомендаціями з організації фольклорних експедицій, студентських практик, виданих в Інституті мистецтвознавства, фольклору і етнографії АН УРСР у 1950 – 1980-і рр., визначте основні засади збирання і обробки фольклорних творів, етнографічного матеріалу.

Теми рефератів

1. Серійні видання українського фольклору в радянський час та їх педагогічний потенціал.
2. Журнал «Народна творчість та етнографія»: історія створення, проблематика публікацій, значення для освітньої практики.
3. Внесок педагогів-літературознавців та фольклористів (М. Грицяя, В. Бойка, Л. Дунаєвської, Т. Комаринця, П. Лінтура та ін.) у розвиток української фольклористики радянської доби.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте соціально-політичні, культурні фактори розвитку фольклористики у класичних університетах та академічних осередках України.
2. Коли і ким була укладена перша програма з курсу «Усна народна поетична творчість» для філологічних факультетів університетів і педагогічних інститутів?
3. Як Ви розумієте поняття «радянська фольклористика»?
4. Назвіть за тематичними групами найвагоміші досягнення у напрямі навчально-методичного забезпечення курсу усної народної поетичної творчості.
5. Який внесок здійснив П. Попов у становлення університетської фольклористики?
6. Які форми і методи вивчення усної народної творчості використовувались на філологічних факультетах університетів і педагогічних інститутів?
7. Яка роль Т. Комаринця у розвитку української фольклористики у класичних університетах?
8. Охарактеризуйте особливості вивчення усної народної творчості у вищих навчальних закладах регіонів України.

9. Яке значення діяльності, науково-методичного доробку педагогів-фольклористів, літературознавців Київського університету (В. Бойка, М. Грицай, Л. Дунаєвської) для розвитку сучасної фольклористики в умовах університетської освіти?

Література до теми:

1. *Березовский И.П.* Главнейшие аспекты изучения народной поэзии на Украине в послеоктябрьский период / И.П. Березовский. – М.: Издательство «Наука», 1964. – 8 с.
2. *Березовський І.П.* Українська радянська фольклористика. Етапи розвитку і проблематика / І.П. Березовський. – К.: Наук. думка, 1968. – 344 с.
3. *Бисикало С.К., Борщевський Ф.М.* Український фольклор. Критичні матеріали / С.К. Бисикало, Ф.М. Борщевський. – К.: Вища шк., 1978. – 288 с.
4. *Бойко В.Г.* Сучасна народнопоетична творчість на Україні. Основні тенденції розвитку / В.Г. Бойко. – К.: Наук. думка, 1973. – 120 с.
5. *Булашенко І.Г.* Українська народна поетична творчість. Дожовтневий період: учбово-метод. посіб. для студентів-заочників I курсу укр. відділу філол. фак.-тів ун-тів / І.Г. Булашенко. – Харків: Харківський Ордена Трудового Червоного Прапора Державний ун-т ім. О.М. Горького, 1961. – 68 с.
6. *Грицай М.С.* Давня українська проза. Роль фольклору у формуванні образного мислення українських прозаїків XVI – початку XVIII ст. / М.С. Грицай. – К.: Вища шк., 1975. – 151 с.
7. *Грицай М.С., Бойко В.Г., Дунаєвська Л.Ф.* Українська народнопоетична творчість: підр. для студентів філологічних фак-тів ун-тів / Михайло Семенович Грицай, Володимир Григорович Бойко, Лідія Францівна Дунаєвська. – К.: Вища шк., 1983. – 359 с.
8. *Грицюта М.С.* М. Коцюбинський і народна творчість / М.С. Грицюта. – К., 1958. – 53 с.
9. *Дей О.І.* Сторінки з історії української фольклористики / О.І. Дей. – К.: Наук. думка, 1975. – 272 с.
10. *Денисюк І.О.* Літературознавчі та фольклористичні праці: У 3-х тт., 4-х кн. / І.О. Денисюк. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2005. – Т. 3: Фольклористичні дослідження. – 404 с.
11. Енциклопедія Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wiki.univ.kiev.ua/index.php?title=%D0%86%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%82_%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97. – Загол. з екрану. – Мова укр.
12. *Комаринець О.* Спогад спогадів (до 75-річчя від дня народження професора Теофіля Комаринця) / Олександра Комаринець. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 406 с.

13. *Лавров Ф.І.* Посібник записувача народної поетичної творчості / Федір Іванович Лавров. – К.: Вид-во Академії наук УРСР, 1957. – 60 с.
14. *Лавров Ф.І.* Посібник по збиранню народно-поетичної творчості / Ф.І. Лавров. – К.: Державне учбово-педагогічне вид-во «Радянська школа», 1951. – 32 с.
15. *Линтур П.* Літературознавчі та фольклорознавчі праці: матеріали для студентів-філологів, які вивчають курси «Українська усна народна творчість», «Історія української літератури» / [Укладачі: В.В. Барчан, І.М. Сенько]. – Ужгород: Говерла, 2009. – 64 с.
16. *Пилипчук С.* Професор із легенди / Святослав Пилипчук // Міфологія і фольклор. – 2010. – №2 (6). – С. 6-8.
17. *Родіна М.* Пам'ятка збирача фольклору / М. Родіна. – К.: Вид-во Академії наук УРСР, 23 с.
18. *Росовецький С.К.* Український фольклор у теоретичному висвітленні: підручник / С.К. Росовецький. – К.: Київський університет, 2008. – 623 с.
19. *Сухобрус Г.С.* Павло Миколайович Попов // Г.С. Сухобрус // Народна творчість та етнографія. – 1960. – №3. – С. 41-46.
20. *Танцюра Г.* Записки збирача фольклору // Гнат Танцюра. – К.: Державне вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1958. – 104 с.
21. Українська народнопоетична творчість / Редкол.: М.Т. Рильський (відп. ред.), В.С. Бобкова, А.М. Кінько, Ф.І. Лавров, Г.С. Сухобрус, К.Г. Гуслистий. – К: Рад. школа, 1955. – 339 с.
22. Українська фольклористика: словник-довідник / [Уклад., заг. ред. Михайла Чернопиского]. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 448 с.
23. *Хланта І.* Фольклористична робота на Закарпатті / І.В. Хланта // Народна творчість та етнографія. – 1979. – №5. – С. 104-107.

Тема 3.6. Розвиток української фольклористики як науково-освітньої галузі у 1990-х рр. – перше десятиліття ХХІ ст.
(2 години)

План до теми

1. Передумови розвитку сучасної фольклористики у класичних університетах України. Заснування кафедр фольклористики.
2. Напрями фольклористичної наукової та педагогічної діяльності університетських і академічних осередків.
3. Диференціація курсів і спецкурсів фольклористичного циклу у системі професійної підготовки майбутніх філологів (учителів, викладачів української мови і літератури, фольклористів).
4. Форми і методи вивчення фольклористичних дисциплін майбутніми філологами.

Творчо-пошукові завдання

1. Скориставшись інформацією з сайтів фольклористичних університетських осередків (Львівський національний університет імені Івана Франка, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Черкаський національний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького), складіть перелік дисциплін фольклористичного циклу (курсів і спецкурсів), які викладаються на філологічних факультетах.
2. Ознайомтесь зі змістом статті В. Пасічника «Володимир Гошовський на кафедрі української фольклористики» (Вісник Львівського університету. Серія «Мистецтвознавство». – 2011. – Вип. 10. – С. 21-43) або на сайті http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/visnyk/10_2010/2010_10_pasicznyk.pdf). Визначте провідні ідеї педагога у напрямі удосконалення фольклористичної підготовки майбутніх філологів.
3. Ознайомтесь зі статтею Н. Данилюк «Лінгвофольклористичні студії у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.», вміщену у журналі «Народна творчість та етнографія» (2007. – №3-4). Визначте, яка наука називається лінгвофольклористикою.

Теми рефератів

1. Методологічні засади вивчення фольклору у працях викладачів університетів та представників академічних осередків (С. Росовецький, О. Киченко, О. Івановська, В. Давидюк, С. Грица, Я. Гарасим та ін.).
2. Науково-фольклористична школа професора Л. Дунаєвської.
3. Сучасна фольклористично-етнографічна періодика: педагогічний потенціал.

Питання для самоконтролю

1. Які чинники сприяли відновленню кафедри фольклористики у Львівському університеті, заснуванню кафедри фольклористики у Київському університеті?
2. Назвіть імена засновників університетських осередків фольклористики у 1990-х рр.
3. Визначте основні напрями української фольклористики, які розвиваються в університетах і академічних закладах.
4. Які ідеї покладені в основу відродження львівського фольклористичного осередку в університеті під керівництвом Т. Комаринця?
5. Яка роль професора Л. Дунаєвської у розвитку університетської фольклористики?
6. Дайте визначення понять «фольклор» і «фольклористика», враховуючи сучасні світові і українські методологічні підходи до їх розуміння, інтерпретації.
7. Які періодичні видання фольклористично-етнографічного спрямування Вам відомі?

8. Охарактеризуйте форми і методи вивчення дисциплін фольклористичного циклу на філологічних факультетах університетів.
9. Які фольклористичні курси і спецкурси розроблені викладачами класичних університетів? Тезисно охарактеризуйте їх проблематику за напрямками (текстологія, жанрологія, історія фольклору, історія фольклористики, теорія фольклору, теорія фольклористики, бібліографія).
10. Охарактеризуйте завдання сучасної української фольклористики у контексті діяльності університетських і академічних осередків.
11. Окресліть актуальні проблеми вивчення фольклористики у вітчизняних університетах.

Література до теми:

1. Автографи до портрета професора Лідії Дунаєвської (1948 – 2006). – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2011. – 64 с.
2. Бібліографія українського народознавства: У 3-х т. – Т. 1: Фольклористика. – Кн. 1, 2 / Упоряд. М. Мороз. – Львів: Ін-т народознавства НАН України, 1999. – 1097 с.
3. Грица С. Трансмсія фольклорної традиції: етномузикознавчі розвідки / С. Грица. – К.; Тернопіль: АСТОН, 2002. – 234 с.
4. Грица С. Фольклор у просторі та часі: вибр. статті / С. Грица. – Тернопіль: АСТОН, 2000. – 228 с.
5. Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору / Віктор Давидюк. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2005. – 310 с.
6. Данилюк Н. Лінгвофольклористичні студії у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. / Н. Данилюк // Народна творчість та етнографія. – 2007. – №3-4. – С. 4-8.
7. Дмитренко М. Перспективи видання фундаментальних фольклористичних праць Інституту ім. М. Рильського: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://etno.kyiv.uar.net/vyd/nartv/2003/N1_2/Art_6.html. – Загол. з екрану. – Мову укр.
8. Дмитренко М.К. Українська фольклористика: історія, теорія, практика / Микола Костянтинівич Дмитренко. – К.: Народознавство, 2001. – 576 с.
9. Івановська О.П. Український фольклор як функціонально-образна система суб'єктності: [монографія] / О.П. Івановська. – К.: ЕксОб, 2005. – 228 с.
10. Киченко О. Фольклор як художня система (проблеми теорії) / О. Киченко. – Дрогобич: Каменярь, 2002. – 216 с.
11. Лановик М.Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість: підручник. – 3-тє вид., стер. / М.Б. Лановик, З.Б. Лановик. – К.: Знання-Прес, 2005. – 591 с.
12. Мурзіна О. Сучасна українська етномузикологія в міжнародній презентації (за матеріалами 39-ї конференції Всесвітньої організації етномузикологів (ІСТМ), Відень, 2007 р. / О. Мурзіна // Народна творчість та етнографія. – 2009. – №2. – С. 111-117.

13. *Пасічник В.* Володимир Гошовський на кафедрі української фольклористики / В. Пасічник // Вісник Львівського університету. Серія «Мистецтвознавство». – 2011. – Вип. 10. – С. 21-43: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/visnyk/10_2010/2010_10_pasicznyk.pdf). – Загол. з екрану. – Мова укр.
14. *Росовецький С.К.* Український фольклор у теоретичному висвітленні: підручник / С.К. Росовецький. – К.: Київський університет, 2008. – 623 с.
15. *Руснак І.Є.* Український фольклор: навч. посіб./ І.Є. Руснак. – К.: Академія, 2010. – 304 с.
16. *Ткаченко Т.І.* Український фольклор: хрестоматія-посібник / Т.І. Ткаченко. – К.: КиМУ, 2010. – 328 с.
17. Українська фольклористика: словник-довідник / [Уклад., заг. ред. Михайла Чернопиского]. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 448 с.
18. *Федас Й.* Українська фольклористика на зламі тисячоліть / Й. Федас // Україна на межі тисячоліть: етнос, нація, культура: доп. та повідомл. – Кн. 1-2 // НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, Міжнародна асоціація етнологів. – К.: Асоціація етнологів, 2000. – С. 255-266.
19. *Хай М.Й.* Реформа галузі етномузикознавства – нагальна потреба державотворення / М.Й. Хай // Традиційна культура в умовах глобалізації: родинна субкультура і обрядовість: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. – Х.: ХОЦНТ, 2009. – С. 212-225.
20. *Шумада Н.* Сучасний стан і завдання української фольклористики / Н. Шумада // Україна на межі тисячоліть: етнос, нація, культура: доп. та повідомл. – Кн. 1-2 // НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, Міжнародна асоціація етнологів. – К.: Асоціація етнологів, 2000. – С. 292-298.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗІ СПЕЦКУРСУ

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок магістрантів: **А** – за 12-бальною та **Б** – 100-бальною шкалою оцінювання навчальних досягнень.

Рівень	Бали		Критерії навчальних досягнень магістрантів
	А	Б	
1	2	3	4
I Початковий	1	0-25	<p>Магістрант має недостатні знання і не може репродуктивно відтворити інформаційний матеріал програми, не вміє визначити основні поняття спецкурсу. Відсутність логічного викладення інформації. Однослівно відповідає на конкретні запитання: «так» чи «ні».</p> <p>Магістрант володіє елементарними вміннями та навичками аналізу фактів з історії вивчення фольклористики у класичних університетах України, намагається виконати творчо-пошукові завдання, відповісти на питання для самоконтролю, однак потребує постійної консультації з боку викладача.</p>
	2	26-49	<p>Магістрант за допомогою викладача однослівно відповідає на запитання, відтворює незначну частину відповіді на запитання викладача або питань для самоконтролю лише у тій послідовності, у якій воно було розглянуто на лекції або під час консультації.</p> <p>Магістрант може при постійному контролі і за допомогою викладача частково виконати творчо-пошукові завдання до спецкурсу, не виявляє ініціативи у веденні дискусії, у написанні реферативних робіт.</p>
	3	50-60	<p>Магістрант з помилками характеризує окремі поняття спецкурсу, виявляє фрагментарність у володінні навчальним матеріалом спецкурсу.</p> <p>Магістрант при постійному контролі і за допомогою викладача може частково виконати творчо-пошукове завдання. Зміст виконання реферативних робіт характеризується відтворенням матеріалу підручників, посібників.</p>
II Середній	4	61-65	<p>Магістрант орієнтується у навчальному матеріалі на початковому рівні, значну частину відтворює репродуктивно: за допомогою викладача може дати відповіді на запитання, озвучуючи матеріал лекції. У процесі відповіді допускає окремі видозміни навчальної інформації; ілюструє відповіді прикладами, що були наведені на лекції чи консультації.</p> <p>Магістрант самостійно використовує набуті практичні вміння при виконанні творчо-пошукових завдань. Без особливої ініціативи бере участь у дискусії. На репродуктивному рівні готує реферативні роботи.</p>

II Середній	5	66-70	<p>Магістрант за допомогою викладача може дати визначення основних понять спецкурсу, вказує на деякі їх властивості, але загалом матеріал відтворює неповно, неаргументовано.</p> <p>Магістрант виявляє самостійні уміння під час виконання творчо-пошукових завдань, але без самостійних висновків. Не наводить аргументів у процесі введення дискусії. Частково може відповісти на питання для самоконтролю.</p>
	6	71-74	<p>Магістрант за допомогою викладача свідомо відтворює текст лекції, ілюструючи її частково власними прикладами, допускаючи у відповідях незначні неточності.</p> <p>Магістрант вміє творчо виконати творчо-пошукові завдання, але допускає певні неточності. Реферативні роботи вміщують самостійні висновки, але без наведення аргументів, допускає неточності у процесі його виконання.</p>
III Достатній	7	75-80	<p>Магістрант безпомилково відповідає на запитання викладача за текстом лекції, наводить власні приклади, виявляє логічність у викладенні основних положень, розкриває сутність основних понять спецкурсу.</p> <p>Магістрант здатний застосувати вивчений матеріал для виконання творчо-пошукових завдань. Виявляє незначні творчі здібності під час написання реферативних робіт.</p>
	8	81-85	<p>Магістрант володіє навчальною інформацією спецкурсу, вміє зіставляти, узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; аргументовано відповідає на поставлені запитання і намагається довести власну думку.</p> <p>Магістрант може на достатньому рівні виконати творчо-пошукові завдання, знаходити необхідну додаткову інформацію. Здатен аргументовано доводити власну думку під час дискусії.</p>
	9	86-90	<p>Магістрант самостійно володіє навчальним матеріалом, наводить аргументи на підтвердження власних роздумів, за допомогою викладача може дати відповіді на ускладнені запитання.</p> <p>Магістрант вміє самостійно розв'язувати творчо-пошукові завдання, виправляти власні помилки. Свідомо підходить до вибору теми реферативної роботи. Знаходить аргументи під час участі у дискусії.</p>
IV Високий	10	91-93	<p>Магістрант вільно володіє темою, має ґрунтовні знання навчального матеріалу спецкурсу, вільно відповідає на складні запитання. Виявляє логічність у викладенні власних думок. Здатен наводити аргументи на підтвердження власних думок.</p> <p>Магістрант виявляє творчі здібності: уміє студіювати спеціальну літературу, творчо підходить до написання реферату, виконання творчо-пошукових завдань.</p>

	11	94-97	<p>Магістрант чітко висловлює власні думки, переконливо підходить до ведення дискусії, вільно розмірковує з певної проблеми згідно зі змістом спецкурсу. Без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує отримані відомості відповідно до творчо-пошукових завдань, тем реферативних робіт.</p> <p>Магістрант уміє аналізувати певні проблемні питання спецкурсу. Вільно відповідає на питання для самоконтролю. Виявляє ініціативу, творчий потенціал у процесі підготовки реферативної роботи, під час виконання творчо-пошукових завдань. Проявляє ініціативу у проведенні наукових досліджень.</p>
	12	98-100	<p>Магістрант виявляє особливі творчі здібності, має глибокі й міцні знання з матеріалу спецкурсу, здатен аргументовано робити висновки з більшості питань. Уміє аналізувати теоретичні та історичні праці з фольклористики. Здатен самостійно оцінити результати власної навчальної, творчої діяльності. Активно займається проведенням науково-дослідницьких пошуків.</p> <p>Магістрант самостійно розвиває власні вміння і здібності, уміє знаходити додаткові джерела інформації. З власної ініціативи бере участь у дискусії, виявляючи при цьому аргументоване знання фактів. Системно виконує творчо-пошукові завдання. Виявляє самостійність суджень, узагальнень під час виконання реферативних робіт. Має свідому позицію щодо необхідності володіння матеріалу спецкурсу для власного професіонального зростання.</p>

Кількість балів за видами роботи:

- доповідь на практичному занятті згідно з запропонованим планом – 10 балів;
- письмове виконання реферату – 15 балів;
- виступ за темою реферативної роботи – 12 балів;
- виконання творчо-пошукового завдання – 13 балів;
- участь у дискусії – 3 балів;

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Українська університетська фольклористика: періодизація становлення і розвитку.
2. Сучасні тенденції вивчення фольклористики у класичних університетах України.
3. Проблеми вивчення дисциплін фольклористичного циклу у вищих навчальних закладах України.
4. Університетські та академічні осередки вивчення фольклористики.
5. Сучасні тлумачення поняття «фольклор».
6. Теоретичне обґрунтування поняття «постфольклор».
7. Напрями розвитку сучасної української фольклористики в умовах університетської освіти.
8. Фольклористична підготовка майбутніх філологів: проблеми і перспективи.
9. Фольклористична компетентність словесника.
10. Науково-фольклористичні школи в університетських осередках Російської Федерації.
11. Осередки (напрями) вивчення фольклористики в університетах Польщі.
12. Досвід вивчення фольклору в університетах США і Канади.
13. Освітня практика вивчення фольклорної традиції в університетах Європи.
14. Структурно-функціональний напрям у фольклористиці та антропології Японії.
15. Донауковий етап вивчення народної словесності на українських теренах.
16. Фольклор у вимірах освітньої діяльності навчальних закладів (етнопедагогіка, школи києво-руського періоду, братські школи).
17. Практика вивчення фольклору у Києво-Могилянській академії.
18. Університети – центри фольклористичних студій в першій половині XIX ст.
19. М. Максимович – основоположник вивчення фольклористики у класичних університетах України.
20. Значення відкриття кафедри руської словесності у Львівському університеті (1848 р.) для розвитку української фольклористики.
21. Ідейна основа та методологічні орієнтири вивчення народної словесності у працях Я. Головацького.
22. Внесок О. Огоновського в освітню практику викладання дисциплін філологічного циклу.
23. «Слов'янська міфологія» М. Костомарова: лекційні матеріали до викладання історичних дисциплін в Університеті Святого Володимира.
24. Фольклористична концепція професора Харківського університету О. Потебні.
25. Наукові розвідки М. Сумцова у вимірах педагогічної дії.
26. Загальна характеристика змісту, форм і методів вивчення народної словесності у класичних університетах у другій половині XIX ст.
27. Зародження традицій фольклорної практики в університетах.

28. Роль академічних установ, товариств у становленні української фольклористики як науково-освітньої галузі (1910 – 1940-і рр.).
29. Рух за заснування українознавчих кафедр при університетах у політичному, науковому та освітянському дискурсі.
30. Перша в Україні кафедра фольклору та етнографії при Львівському університеті (1939).
31. Проект підготовки філологів зі спеціальності «народна словесність» у Київському університеті.
32. Напрями діяльності філологічного семінару професора Київського університету В. Перетца.
33. Педагогічна, видавнича та просвітницька діяльність відомого фольклориста, етнографа А. Лободи.
34. Значення наукової і педагогічної діяльності Ф. Колесси у розвитку української фольклористики.
35. Перший підручник з української фольклористики – «Огляд українсько-руської народної поезії» Ф. Колесси (1905).
36. Заснування Інституту фольклору АН УРСР (1936): внесок в освітню практику вивчення фольклору.
37. «Радянська» фольклористика: ідеологічні засади та освітній вимір.
38. Зміст першої програми з курсу «Українська народнопоетична творчість» для філологічних факультетів університетів і педагогічних інститутів (1951).
39. Методи і форми вивчення усної народної творчості в університетській практиці 1950 – 1980-х рр.
40. Організація фольклорної та діалектологічної практик в університетах і педагогічних інститутах (1950 – 1980-і рр.).
41. Диференціація навчально-методичного забезпечення курсу «Українська усна народнопоетична творчість».
42. Змістова структура підручника для студентів філологічних факультетів М. Грицяя, В. Бойка, Л. Дунаєвської «Українська народнопоетична творчість» (1983).
43. Науково- та педагогічно-фольклористична діяльність професора П. Попова.
44. Науково-дослідницькі пошуки професора Київського університету В. Бойка.
45. Науково-педагогічна діяльність професор Київського університету М. Грицяя.
46. Зародження науково-фольклористичної школи професора Київського університету Л. Дунаєвської.
47. Викладацька діяльність викладача Ужгородського університету П. Лінтура.
48. «Національна специфіка українського фольклору (матеріали до лекцій)» – фундаментальна фольклористична праця львівського педагога І. Денисюка.

49. Науково-педагогічна діяльність Т. Комаринця у контексті інноваційного поступу університетської фольклористики в Україні.
50. Відкриття та відновлення фольклористичних кафедр у вищих навчальних закладах України на початку 1990-х рр.
51. Зародження системи професійної фольклористичної підготовки фахівців у провідних класичних університетах.
52. Інтерпретація поняття «фольклористика» в українському та світовому науковому дискурсі.
53. Сучасні методологічні засади вивчення фольклору у працях викладачів університетів та представників академічних осередків.
54. Внесок педагогів-фольклористів у розвиток сучасної української фольклористики в умовах університетської освіти.
55. Педагогічний потенціал сучасної фольклористично-етнографічної періодики.
56. Розвиток регіональної фольклористики в сучасних соціокультурних умовах.
57. Історія фольклористики: сучасні тенденції, праці, перспективи вивчення і дослідження в університетській практиці.
58. Інтернет-ресурси з української фольклористики.
59. Організація студентської фольклористичної практики: підходи, принципи, етапи.
60. Перспективи розвитку української фольклористики – в академічному та університетському вимірах – у контексті світових та європейських тенденцій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО СПЕЦКУРСУ

Довідкові видання

1. Бібліографія українського народознавства: У 3-х т. Т. 1; Кн. 1, 2: Фольклористика / [Упоряд. М. Мороз]. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 1999. – Т. 1. Кн. 1 – 496 с.; Т. 1. Кн. 2. – 1097 с.
2. *Гринченко Б.* Литература украинского фольклора. 1777 – 1900. Опыт библиографического указателя. – Чернигов, 1901. – 320 с.
3. *Клименко Т.Є.* Фольклор: наук.-допом. бібліогр. покажч. / Т. Є. Клименко, А. І. Мартинюк. – Житомир, 2011. – 79 с.
4. Українська фольклористика: словник-довідник / Уклад., заг. ред. Михайла Чернопиского. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 448 с.

Навчально-методична література

1. *Бисикало С.К., Борщевський Ф.М.* Український фольклор. Критичні матеріали / С.К. Бисикало, Ф.М. Борщевський. – К.: «Вища школа», 1978. – 288 с.
2. *Булашенко І.Г.* Українська народна поетична творчість. Дожовтневий період: учбово-метод. посіб. для студ.-заочників I курсу укр. відділу філологічних фак-тів ун-тів / І.Г. Булашенко. – Харків: Харківський Ордена Трудового Червоного Прапора Державний ун-т ім. О.М. Горького, 1961. – 68 с.
3. *Гарасим Я.* Нариси до історії української фольклористики: навч. посіб. / Я. Гарасим. – К.: Знання, 2009. – 301 с.
4. *Грицай М.С., Бойко В.Г., Дунаєвська Л.Ф.* Українська народнопоетична творчість: підруч. для студентів філологічних фак-тів ун-тів / Михайло Семенович Грицай, Володимир Григорович Бойко, Лідія Францівна Дунаєвська. – К.: Вища шк., 1983. – 359 с.
5. *Денисюк І.О.* Літературознавчі та фольклористичні праці: у 3-х тт., 4-х кн. – Т. 3: Фольклористичні дослідження. – Львів: Львівський нац. ун-т імені Івана Франка, 2005. – 404 с.
6. *Зыкова М.Н.* Фольклоротерапия: учеб. пособ. / М.Н. Зыкова. – М.: Московский психол.-социальный ин-т; Воронеж: МОДЭК, 2004. – 160 с.
7. *Іваницький А.І.* Українська музична фольклористика (методологія і методика): навч. посіб. / А.І. Іваницький. – К.: Заповіт, 1997. – 292 с.
8. *Колесса Ф.* Українська усна словесність / Ф. Колесса; вст. ст. М. Мушинки. – Едмонтон: Канадський Ін-т Укр. студій, Альбертський ун-т, 1983. – 645 с.
9. *Лавріненко О.А.* Історія педагогічної майстерності: навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ, аспірантів, вчителів / Олександр Лавріненко. – К.: Богданова А.М., 2009. – 328 с.
10. *Лановик М.Б., Лановик З.Б.* Українська усна народна творчість: підручник / М.Б. Лановик, З.Б. Лановик. – 3-тє вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2005. – 591 с.

11. *Левківський М.В.* Історія педагогіки: навч.-метод. посіб. – Вид. 3-тє, доп. / М.В. Левківський. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 190 с.
12. *Ликов В.Н.* Етнопедagogіка: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / В.Н. Ликов. – Кіровоград: РВВ КДПУ, 2003. – 208 с.
13. *Линтур П.* Літературознавчі та фольклорознавчі праці: матеріали для студентів-філологів, які вивчають курси «Українська усна народна творчість», «Історія української літератури» / [уклад.: В.В. Барчан, І.М. Сенько]. – Ужгород: Говерла, 2009. – 64 с.
14. *Медвідь Л.А.* Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: навч. посіб. / Л.А. Медвідь. – К.: Вікар, 2003. – 335 с.
15. *Підгорна Л.М.* Фольклористичні концепції Миколи Костомарова: тексти лекцій / Л.М. Підгорна. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 72 с.
16. *Росовецький С.К.* Український фольклор у теоретичному висвітленні: підручник / С.К. Росовецький. – К.: Київський ун-т, 2008. – 623 с.
17. *Руснак І.Є.* Український фольклор: навч. посіб. / І.Є. Руснак. – К.: Академія, 2010. – 304 с.
18. *Семенов О.М., Базиль Л.О., Дятленко Т.І.* Фахова практика вчителя-словесника: навч. посіб. / О.М. Семенов, Л.О. Базиль, Т.І. Дятленко. – Луганськ: Ноулідж, 2011. – 490 с.
19. *Ступарик Б.М.* Національна школа: витоки, становлення: навч.-метод. посіб. / Богдан Михайлович Ступарик. – К.: ІЗМН, 1998. – 336 с.
20. *Супрун В.М.* Усна народна творчість: тематика, образна система, методика вивчення: навч.-метод. реком. для підготовки до практич. занять магістрантів спеціальності 8.010103 «Педагогіка і методика середньої освіти. Українська мова та література». – Вінниця: Вінницький держ. пед. ун-т, 2007. – 16 с.
21. *Сявавко Є.І.* Українська етнопедagogіка: навч.-метод. посіб. / Є.І. Сявавко. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – 159 с.
22. *Таран О.* Фольклор: метод. матеріали для студ. I курсу: кредитно-модульна система / О. Таран. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. – 30 с.
23. *Ткаченко Т.І.* Український фольклор: хрестоматія-посібник / Т.І. Ткаченко. – К.: КиМУ, 2010. – 328 с.
24. *Український фольклор: програма та метод. поради до курсу для студ. денної та заочної форм навчання філол. ф-ту) // Упоряд.: Семенов О.М., Сторожук А.І.* – Глухів: РВВ ГДПУ, 2001. – 96 с.

Монографії

1. *Азадовский М.К.* История русской фольклористики / М.К. Азадовский / Под общ. ред. Э.В. Померанцевой. – М.: Госуд. учебно-педаг. издательство Министерства просвещения РСФСР, 1958. – 480 с.
2. *Березовський І.П.* Українська радянська фольклористика. Етапи розвитку і проблематика / І.П. Березовський. – К.: «Наукова думка», 1968. – 344 с.

3. *Бойко В.Г.* Поетичне слово народу і літературний процес. Проблема фольклорних традицій у становленні української радянської поезії / В.Г. Бойко. – К.: Наукова думка, 1965. – 335 с.
4. *Бойко В.Г.* Сучасна народнопоетична творчість на Україні. Основні тенденції розвитку / В.Г. Бойко. – К.: Наукова думка, 1973. – 120 с.
5. *Гарасим Я.І.* Культурно-історична школа в українській фольклористиці / Я.І. Гарасим. – Львів: ЛДУ ім. Івана Франка, 1999. – 144 с.
6. *Гнатюк В.* Українська народна словесність (В справі записів українського етнографічного матеріалу) / Володимир Гнатюк. – Відень: Союз визволення України, 1916. – 46 с.
7. *Грица С.* Трансмисія фольклорної традиції: етномузикознавчі розвідки / С. Грица. – К.; Тернопіль: АСТОН, 2002. – 234 с.
8. *Грица С.* Українська фольклористика ХІХ – початку ХХ століття і музичний фольклор: нарис / С. Грица. – К.; Тернопіль: АСТОН, 2007. – 152 с.
9. *Грицай М.С.* Давня українська проза. Роль фольклору у формуванні образного мислення українських прозаїків ХVІ – початку ХVІІІ ст. / М.С. Грицай. – К.: Вища шк., 1975. – 151 с.
10. *Грицюта М.С.* М. Коцюбинський і народна творчість / М.С. Грицюта. – К., 1958. – 53 с.
11. *Давидюк В.* Первісна міфологія українського фольклору / Віктор Давидюк. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2005. – 310 с.
12. *Дей О.І.* Сторінки з історії української фольклористики / О.І. Дей. – К.: Наук. думка, 1975. – 272 с.
13. *Дмитренко М.К.* Українська фольклористика другої половини ХІХ століття: школи, постаті, проблеми: [монографія] / М.К. Дмитренко. – К.: Сталь, 2004. – 384 с.
14. *Дмитренко М.* Українська фольклористика: акценти сьогодення / розвідки, статті / М. Дмитренко. – К.: Сталь, 2008. – 236 с.
15. *Дмитренко М.К.* Олександр Потебня як фольклорист: [монографія] / М.К. Дмитренко. – К.: Сталь, 2012. – 536 с.
16. *Дмитренко М.К.* Українська фольклористика: історія, теорія, практика / Микола Костянтинівич Дмитренко. – К.: Народознавство, 2001. – 576 с.
17. Етнографічні писання Костомарова: зібрані заходом Академічної комісії української історіографії / за ред. М. Грушевського. – Репринтне видання (1930) / НАН України, ІМФЕ імені М. Рильського; відп. за вип. Г.А. Скрипник. – К.: ІМФЕ НАН України, 2006. – 352 с.
18. *Івановська О.П.* Український фольклор як функціонально-образна система суб'єктності: [монографія] / О.П. Івановська. – К.: ЕксОб, 2005. – 228 с.
19. *Кирчів Р.* Етнографічно-фольклористична діяльність «Руської трійці» / Роман Кирчів. – Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2011. – 422 с.
20. *Киченко О.* Фольклор як художня система (проблеми теорії). – Дрогобич: Каменярь, 2002. – 216 с.

21. *Коккьяра Дж.* История фольклористики в Европе / Джузеппе Коккьяра. – М.: Изд-во иност. л-ры, 1960. – 692 с.
22. *Комаринець Т.* Ідейно-естетичні основи українського романтизму: проблема національного й інтернаціонального / Т. Комаринець. – Львів: Вища шк., 1983. – 222, [1] с.
23. *Комаринець Т.* Шевченко і народна творчість / Теофіль Комаринець. – К.: Держ. вид-во худож. л-ри, 1963. – 229, [2] с.
24. *Короткий В.А., Біленький С.Г.* Михайло Максимович та освітні практики на Правобережній Україні в першій половині ХІХ століття / В.А. Короткий, С.Г. Біленький. – К.: Київський ун-т, 1999. – 388 с.
25. *Перетц В.Н.* Исследования и материалы по истории старинной литературы ХVI – ХVIII веков / Предисл., излож. В.П. Адриановой-Перетц. – М. – Ленинград: Изд-во АН СССР, 1962. – 256 с.
26. *Путилов Б.Н.* Фольклор и народная культура / Б.Н. Путилов. – СПб., 2003. – 464 с.
27. *Семенов О.М.* Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури: [монографія] / Олена Миколаївна Семенов. – Суми: Мрія-1, 2005. – 404 с.
28. *Сірополко С.* Історія освіти в Україні / Степан Сірополко. – К.: Наук. думка, 2001. – 912 с.
29. *Сокіл Г.* Українська фольклористика в Галичині кінця ХІХ – першої третини ХХ століття: історико-теоретичний дискурс: [монографія] / Ганна Сокіл. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 588 с.
30. *Танцюра Г.* Записки збирача фольклору // Гнат Танцюра. – К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1958. – 104 с.
31. Українська народнопоетична творчість / [Ред. кол.: М.Т. Рильський (відп. ред.), В.С. Бобкова, А.М. Кінько, Ф.І. Лавров, Г.С. Сухобрус, К.Г. Гуслистий]. – К: Рад. школа, 1955. – 339 с.
32. *Франко І.* Професор Омелян Огоновський / Іван Франко // Зібрання творів у 50-и тт. – Т. 43: Фольклористичні та літературно-критичні праці. – К.: Наук. думка, 1986. – С. 358-381.
33. *Хижняк З.И.* Киево-Могилыанская академия / З.И. Хижняк. – К.: Выща шк., 1988. – 268 с.: илл.
34. *Чистов К.В.* Фольклор. Текст. Традиция: сб. ст. / К.В. Чистов. – М.: ОГИ, 2005. – 272 с. – (Нация и культура: Новые исследования: Фольклор).

Журнали і збірники

1. Автографи до портрета професора Лідії Дунаєвської (1948 – 2006). – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2011. – 64 с.
2. *Грица С.* Фольклор у просторі та часі: вибр. статті / С. Грица. – Тернопіль: АСТОН, 2000. – 228 с.
3. *Данилюк Н.* Лінгвофольклористичні студії у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. / Н. Данилюк // Народна творчість та етнографія. – 2007. – №3-4. – С. 4-8.

4. *Дашкевич В.* Видатний науковий центр фольклористики (До 135-річчя Харківського державного університету ім. Горького) / В. Дашкевич // Народна творчість та етнографія. – 1940. – №4. – С. 54-58.
5. *Дмитренко М.К.* Український фольклор і глобалізація / М.К. Дмитренко // Народознавство. – №72-73. – 2006 р. – С. 3-5.
6. *Карпусь Д.* Завершальний етап наукової школи М.В. Довнар-Запольського (1915 – 1919 рр.) / Дмитро Карпусь // Університет. – 2011. – №2. – С. 43-55.
7. *Кирчів Р.* Донаукові зацікавлення українським фольклором та етнографією (стаття друга) / Р. Кирчів // Народна творчість та етнографія. – 2005. – №2. – С. 50-59.
8. *Кирчів Р.* Донаукові зацікавлення українським фольклором та етнографією (стаття перша) / Р. Кирчів // Народна творчість та етнографія. – 2005. – №1. – С. 40-47.
9. *Кирчів Р.* Початки наукового зацікавлення українським фольклором (збирання і вивчення) / Р. Кирчів // Народна творчість та етнографія. – 2006. – №1. – С. 58-64.
10. *Мурзіна О.* Сучасна українська етномузикологія в міжнародній презентації (за матеріалами 39-ї конференції Всесвітньої організації етномузикологів (ICTM), Відень, 2007 р. / О. Мурзіна // Народна творчість та етнографія. – 2009. – №2. – С. 111-117.
11. *Петров В.* Академік Ф.М. Колесса і його книга «Українська усна словесність» / Віктор Петров // Народна творчість. – 1940. – №6. – С. 17-27.
12. *Пилипчук С.* Професор із легенди / Святослав Пилипчук // Міфологія і фольклор. – 2010. – №2 (6). – С. 6-8.
13. Родина Колессів у духовному та культурному житті України кінця ХІХ – ХХ століття (з нагоди 130-річчя від дня народж. акад. Філарета Колесси та 100-річчя від дня народж. акад. Миколи Колесси): зб. наук. пр. та матеріалів. – Львів, 2005. – 476 с. – (Серія «Українська філологія: школи, постаті, проблеми. – Вип. 5).
14. *Руда Т., Широкова Н.* Етномузикознавча школа Софії Грици / Т. Руда, Н. Широкова // Народна творчість та етнографія. – 2008. – №3. – С. 4-15.
15. *Сухобрус Г.С.* Павло Миколайович Попов / Г.С. Сухобрус // Народна творчість та етнографія. – 1960. – №3. – С. 41-46.
16. *Федас Й.* Українська фольклористика на зламі тисячоліть / Й. Федас // Україна на межі тисячоліть: етнос, нація, культура: доп. та повідомл. / НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, Міжнародна асоціація етнологів. – К.: Асоціація етнологів, 2000. – Кн. 1-2. – С. 255-266.
17. *Хай М.Й.* Реформа галузі етномузикознавства – нагальна потреба державотворення / М.Й. Хай // Традиційна культура в умовах глобалізації: родинна субкультура і обрядовість: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. – Х.: ХОЦНТ, 2009. – С. 212-225.
18. *Хланта І.* Фольклористична робота на Закарпатті / І.В. Хланта // Народна творчість та етнографія. – 1979. – №5. – С. 104-107.

19. *Шумада Н.* Сучасний стан і завдання української фольклористики / Н. Шумада // Україна на межі тисячоліть: етнос, нація, культура: доп. та повідомл. / НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, Міжнародна асоціація етнологів. – К.: Асоціація етнологів, 2000. – Кн. 1-2. – С. 292-298.

Інтернет-джерела

1. George Mason University: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://folklore.gmu.edu/>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
2. Інститут народознавства Національної академії наук України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/institutions/ethno/index.html>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
3. Ludwig-Maximilians-Universität (LMU) (Мюнхенський університет Людвіга): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uni-muenchen.de/ueber_die_lmuni/index.html. – Мова нім. – Загол. з екрану.
4. Memorial University (Канада): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mun.ca/folklore/about/>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
5. The Folklore Society (FLS): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.folklore-society.com/aboutus/index.asp>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
6. The Harvard University: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://web.me.com/folkmyth/Folk_%26_Myth/Courses.html. – Загол. з екрану. – Мова англ.
7. The Hebrew University (Jerusalem): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.folklore.org.il/departme.html>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
8. The National Museum of Ethnology (Minpaku): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minpaku.ac.jp/>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
9. The University of Aberdeen: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.abdn.ac.uk/>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
10. The University of Cambridge: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cam.ac.uk/>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
11. The University of Oxford: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ox.ac.uk/>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
12. The University of Pennsylvania: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sas.upenn.edu/folklore/>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
13. The American Folklore Society: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.afsnet.org/?page=AboutAFS>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
14. The University of North Carolina: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://folklore.unc.edu/>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
15. Universität zu Köln (Кельнський університет): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://verwaltung.uni-koeln.de/abteilung21/content/studieninformation/faecheruebersicht_grundstaendiges_studium/e/index_ger.html. – Загол. з екрану. – Мова нім.

16. University of Warsaw: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uw.edu.pl/>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
17. Відділ мистецтва та народної творчості зарубіжних країн Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://etno.kyiv.uar.net/>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
18. *Гарасим Я., Будний В.* Сучасне літературознавство у Львівському університеті: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/history_Harasym_Budnyj_Suczasn_e%20literaturoznawstwo_2010.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.
19. *Дмитренко М.* Перспективи видання фундаментальних фольклористичних праць Інституту ім. М. Рильського: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://etno.kyiv.uar.net/vyd/nartv/2003/N1_2/Art_6.html. -- Загол. з екрану. – Мова укр.
20. *Дмитренко М.* Український фольклор і сучасний світ: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_7_3.php. – Загол. з екрану. – Мова укр.
21. Електронна навчальна бібліотека української фольклористики при кафедрі української фольклористики імені Філарета Колесси: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/lab_folk_el_library.php. – Загол. з екрану. – Мова укр.
22. Енциклопедія Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wiki.univ.kiev.ua/index.php?title=%D0%86%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%82_%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97. – Загол. з екрану. – Мова укр.
23. *Кагаров Є.* Завдання та методи етнографії / Євген Кагаров // Етнографічний вісник. – 1927. – С. 3-44: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Etnografichnyj_visnyk_Knyha_07_Kyjiv,1928.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.
24. Кафедра народного пісенного виконавства та фольклору Київського національного університету культури і мистецтв: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.knukim.edu.ua/inst_arts_folkarts.htm. – Загол. з екрану. – Мова укр.
25. Кафедра української фольклористики імені академіка Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.franko.lviv.ua/faculty/Philol/www/folk.php>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

26. Кафедра фольклористики Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philology.kiev.ua/php/kafkaf.php?id=33&sid=3>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
27. Колесса Ф. Огляд українсько-руської народної поезії (1905) // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. Львів, 2009. – Вип. 47. – С. 165-272: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Kollessa_F._Ohliad_narodnoji_poeziji._Lviv,2009.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.
28. Лобода А. Сучасний стан та чергові завдання української етнографії / Андрій Лобода // Етнографічний вісник. – 1925. – Кн. 1. – С. 1-13: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Etnografichnyj_visnyk_Knyha_01_Kyjiv,1925.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.
29. Національна музична академія України ім. П.І. Чайковського. Кафедра музичної фольклористики: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://knmau.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=77&Itemid=98. – Загол. з екрану. – Мова укр.
30. Національний науково-дослідний інститут українознавства та всесвітньої історії Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nrius.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1190&Itemid=292. – Загол. з екрану. – Мова укр.
31. Пасічник В. Володимир Гошовський на кафедрі української фольклористики / В. Пасічник // Вісник Львівського університету. Серія «Мистецтвознавство». – 2011. – Вип. 10. – С. 21-43: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/visnyk/10_2010/2010_10_pasicznyk.pdf). – Загол. з екрану. – Мова укр.
32. Рекомендации ЮНЕСКО о сохранении фольклора. 1989 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ruplace.ru/kuljtura/rekomendatsii-yunesko-o-sohranenii-foljklora.-1989-g.html>. – Мова рос. – Загол. з екрану.
33. Российский государственный гуманитарный университет: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magistratura.rggu.ru/section.html?id=5617>. – Загол. з екрану. – Мова рос.
34. Санкт-Петербургский государственный университет: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.folk.ru/Program/index.php>. – Загол. з екрану. – Мова рос.
35. Фольклористичні зошити. Збірник наукових праць: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/fz/index.html. – Загол. з екрану. – Мова укр.
36. Щербій Г. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського: сторінки історії та сьогодення: [Електронний ресурс].

– Режим доступу:
http://etno.kyiv.uar.net/vyd/studmyst/2004/N2_6/Art08.htm. – Загол. з екрану. – Мова укр.

Автореферати дисертацій

1. *Вернюк Я.С.* Формування та становлення фольклористики Волині у ХІХ – поч. ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.01.07 – фольклористика / Ярослава Степанівна Вернюк. – К., 2003. – 20 с.
2. *Вовчак А.С.* Українська фольклористика у німецькомовних джерелах кінця ХХ – поч. ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.01.07 – фольклористика / Андрій Степанович Вовчак; Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. – Львів, 2001. – 20 с.
3. *Іванова О.В.* Фольклористичні праці М.Ф. Сумцова в контексті української фольклористики другої половини ХІХ – початку ХХІ ст.: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.01.07 – фольклористика / О.В. Іванова; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2002. – 19 с.
4. *Козлов М.В.* Етнографічно-фольклористична діяльність Філарета Колесси: історіографія: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. істор. наук: 07.00.05 – етнологія; / М.В. Козлов; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2011. – 20 с.
5. *Шутак О.С.* Фольклористична думка в Галичині 20-30-х рр. ХХ ст. (К. Сосенко, Ф. Колеса, І. Свенціцький): автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.01.07 – фольклористика / Олеся Степанівна Шутак; Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. – Львів, 2003. – 20 с.
6. *Юзефчик О.Л.* Діяльність Кабінету музичної етнографії ВУАН у контексті розвитку української фольклористики кінця ХІХ – першої третини ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. мистецтвознавства: 17.00.03 – музичне мистецтво; О.Л. Юзефчик; Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Рильського НАН України. – К., 2000. – 20 с.

Документальні видання

1. *Грушевський М.* Справа українських катедр і наші наукові потреби / М. Грушевський // *Alma Mater: Ун-т св. Володимира напередодні та в добу Української революції 1917 – 1920 рр.: матеріали, документи, спогади: у 3-х кн.* / [Упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський]. – К.: Прайм, 2000. – Кн. 1. – С. 498-518.
2. *Гутнов Д.А.* Довнар-Запольский Митрофан Викторович // *Историки России: биографии* / [Сост., отв. ред. А. А. Чернобаев]. – М.: Российская полит. энциклопедия (РОССПЭН), 2001. – С. 434-440. –
3. *Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805 – 1905)* / Под ред.

- М.Г. Халанського и Д.И. Багалея; вступ. ст. Т.Г. Павловой. – Х.: Изд-во САГА, 2007. – 45, 168, 390, XII с., 15 с. портр., 46 с.
4. *Ізмаїл Іванович Срезневський* (до 200-річчя від дня народження): біобібліогр. покажч. / [уклад. О.С. Журавльова, Н.Г. Мацнева, Е.Д. Дроснева, В. Петрович, Б. Ріфл, Д. Шкергет; вступ. ст. С.Ю. Страшнюка, Є.Х. Широкоград; наук. ред. С.Ю. Страшнюк; бібліогр. ред. С.Б. Глибицька, Ю.Ю. Полякова]. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 185 с.: іл.
  5. *Комаринець О.* Спогад спогадів (до 75-річчя від дня народження професора Теофіля Комаринця) / Олександра Комаринець. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 406 с.
  6. *Михальченко С.И.* Довнар-Запольский Митрофан Викторович // Историки России XX века: биобиблиогр. словарь / Автор-составитель А.А. Чернобаев / Под ред. В.А. Динеса. – Саратов: Саратовский гос. соц.-экон. ун-т, 2005. – Т. 1 (А–Л). – 576 с.
  7. *Назаренко В.Ю.* Харьковское историко-филологическое общество. Вопросы литературоведения / Вадим Юрьевич Назаренко. – Харьков, 1999. – 288 с.
  8. *Сторінки історії Волинського державного університету імені Лесі Українки.* – Луцьк: Волинський державний ун-т імені Лесі Українки, 1998. – 108 с.

Навчально-методичне видання

ВОВК Мирослава Петрівна

**Фольклористика у класичних університетах України:
історико-педагогічний аспект**

ПРОГРАМА СПЕЦКУРСУ

для магістрантів філологічних факультетів вищих навчальних закладів

Формат 60X84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 3. Тираж 100 прим.

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
04060, м. Київ, вул. М.Берлінського, 9